

Muusikaleht

Nr. 12
DETSEMBER
1999
Hind 9.-

ÕNNITLEMES JA PÄRIME

Novembri lõpul Tallinna naasnud Olari Elts pälvis ka Vaasa Linnaorkestri ja Umeå Sümfoonia- orkestri eriauhinna ning Jorma Panula isikliku üllatusauhinna.

Mille poolest erineb uus konkurs Helsingis ja Kopenhagenis toimuvatest rahvusvahelistest dirigentide konkurssidest?

Esiteks tulevad võistlejad ainult Põhjamaadest.

Soomest, Rootsist, Norrast, Taanist, Lätist, Leedust ja Eestist, teiseks on seal pärit ka repertuaar ja 7-liikmeline pürii, Eestist Arvo Volmer. Kuna ka Põhjamaade muusika on Kesk- või Lõuna-Euroopa omast tunduvalt noorem, oli kavas tavalisest mõneti rohkem uut muusikat. Ekstra tellituks osutus Tuomas Kandelineni teos. Kolmandaks puudub vanusepiir. Teistel konkurssidel on ülemiseks piiriks 35 eluaastat, ent enamasti jõuab dirigent täisküpsuseni alles kuskil 35-40aastaselt. Neljandaks valiti selleks võistluseks videolindi vahendusel tavapäevase 30-40 asemel vaid 19 osavõtjat, voore oli aga rohkem – tervelt viis! Lisaks tuli I voores pääsemiseks orkestreerida üks meloodia.

Nagu ma aru saan, oli repertuaar ette antud.

Ja, selle valis välja J. Panula ja igasse voores võis osaleja leida kaks endale meelepärast teost. Vahetult enne orkestri ette minekut teatas pürii, kumba ehlitööd kust kohast ta kuulata soovib. Edasipääsu otsus tehti I voores künneminutilise proovi muljete põhjal, hiljem anti aega rohkem.

Finaalis juhatasite Afveni Jaaniööd ja Sibeliuse Viulikontserti. Teie solistiks oli P. Kuusisto.

Ta oli solistiks kõikidele finalistidele, ainult et loosi teel otsustasime, kes missugust osa juhatab.

II voores tuli aga Sibeliuse kontserdi I osa dirigeerida kõigil.

Solistideks olid siis noored viulidajad,

muide ka Anna-Liisa Bezrodnõi.

Kes on teid õpetanud?

Õige paljud: P. Mägi, U. Lajaviè, J. Panula, R. Matsov, E. Klas, koorijuhatamist K. Areng. Igatüht on olnud väga palju õppida.

Kas jääte edasi oma NYID Ensemble'i juhiks või suundute võimalustmööda suure orkestri ette?

Kui 20. sajandi lõpus tegutsenud interpret oma aja muusikat ei esita, siis ei tee seda enam mitte keegi. Just meie ülesanne ja kohustus on teha praegu sündivast muusikast ajaloo tarvis võimalikult rikkam valik. Pean selle hooaja tsükli "Hüvastijätud" meie kontserdisarjadest kõige kompaktsmaks ja sisukamaks. Aga samal ajal on mul võimalus koos töötada ka Kammerorkestri ja ERSOga.

EESTLASE OLARI ELTSI VÕIT

Esmakordselt peetud rahvusvahelise Jorma Panula sümfooniaorkestri dirigentide konkursi Vaasas võitis eestlane Olari Elts.

Žürii esimehe Jorma Panula sõnul oli võitja väljaselgitamine raske ülesanne, kuna võistlus oli tasavägine. Kaks ülejäänud finalisti olid noored, 24aastased Soomes elavad Tibor Boganyi ja Dmitri Slobodjenjuk.

28aastane Olari Elts ütles, et ei pea eriti lugu konkurssidest, kuna need sõövad närve. Võidust oma esimesel rahvusvahelisel konkursil oli ta üllatunud, kuid rõõmus. Esitatavad lood olid talle meeldivalt vähemängitavad...

Konkurssi rahastasid Viljo ja Maire Vuorio fond ning Vaasa linn. Esikoha preemia on 40 000 Soome marka.

STI-ETA

Kas oma ansamblit on kergem juhatada kui sümfooniaorkestrit?

Tegelikult erinevad ansambli, koori, sümfooniaorkestri või ooperiga tehtav töö ja juhatamislaad üksteisest väga palju. Kuna neljas suunas korraga liikuda on võimatu, tuleb mul teha tõenäoliselt mingi valik. Loodetavasti ei vali ma ainult ühte teed.

Küsitles
Ines Rannap

Dirigendid

“Kolmas Järvi dirigeerib Rootsis”

Sellise pealkirja all ilmus Saaremaa ajalehes Meie Maa Ilari Meeritsa (konteksti järgi Rootsi eestlane) artikkel. Autor, vihjates Rootsi Televisioonile, kirjutab, et üle 10 aasta Rootsi Raadio Sümfooniaorkestrit dirigeerinud Esa-Pekka Salonen võtab aastapikkuse loomingu puhkuse, et pühenduda heliloomingule ning et tema asendajaks saab 27aastane **Kristjan Järvi**.

Viie minuti pikkuses intervjuus samale televisioonile ütles K. Järvi, et ta on olnud Los Angelesis E.-P. Saloneni

assistent ja juba teist aastat abistanud ning ka asendanud sealseid dirigente. Samal ajal näidati televisioonis K. Järvi temperamentset dirigeerimist Stockholmis.

Artiklis on juttu ka Neeme ja Paavo Järvi dirigeerimisest Rootsis, tuuakse ära värvikaid episoode. **Neeme Järvi** puhul meenutatakse pilti 80ndate aastate Rootsi televisioonist. Göteborgi orkester sõidab koos instrumentidega 20 km kaugusel olevale Landevetteri lennuväljale, et tervitada saabuvat Järvit. Neeme sisenedes ootehalli ulatatakse temale taktikepp ja sosistatakse midagi ning kohe lööb ta orkestri muusikat mängima. Lisatakse, et paar aastat tagasi nimetati stokolmlaste suureks pahameeleks Göteborgi Sümfooniaorkester Rootsi rahvusorkestriks.

Paavo Järvi puhul tuuakse ära järgmine intsident. Paar aastat tagasi

Stockholmi kontserdimajas J. Sibeliuse Kullervo süite hoogsalt dirigeerides lendas ta taktikepp 6 meetrit eemale tšellistide sekka. Üks naistšellist võttis taktikepi ja viskas selle P. Järvi poole, kes rabas selle parema käega õhust ja jätkas dirigeerimist nagu poleks midagi juhtunud. “Selline virtuooslik osavus pani publiku otsekui jahmatama,” teeb kokkuvõtte Ilari Meerits.

(Ta kirjutab, et koorina tegi sellel ettekandel kaasa vist ka Eesti Rahvusmeeskoor. RAMi mehed teavad rääkida, et nii see tõepoolest oli. Publik hakkas pärast seda intsidenti peaaegu aplodeerima, kuid etenduse jätkudes see ei sobinud. Pärast etendust oli juhtunud juttu, sh saalis viibinud Neeme Järviga.)

Lõpetab I. Meerits oma artikli lausega: “Kui varem oli Rootsis tihti näha Soome dirigente orkestreid juhatamas, siis nüüd on see võimalus olnud viiel Eesti dirigendil.”

Eesti tippmuusika millenniumi projektiga ümber Euroopa

Jaanuaris sõidavad Eesti tippmuusika kollektiivid tutvustama Euroopasse Eesti tippmuusikat. Otseselt seonduvad sajandivahetusega kaks teost: Peeter Vähi “2000 aastat pärast Kristuse sündi”, millest sai kogu projekt alguse, ning Erkki-Sven Tüüri “Ante finem saeculae” (Enne sajandi lõppu). Neile lisaks Veljo Tormise uus kontsertkollaap “Sünnisõnad” ja Arvo Pärdi “Te Deum”. Igaühel neist on erinev koosseis. Kogu turneel osaleb üle 200 inimese – ERSO, RAM, Eesti Filharmonia Kammerkoor, Hortus Musicus, Ellerhein, Tallinna Kammerorkester, solistid Susan Bullock (Inglismaa), Mati Turi ja Uku Joller.

Dirigendid on **Tõnu Kaljuste** ja **Andres Mustonen**.

Turnee algab Tallinnas ning kulgeb läbi Tartu, Helsingi ja Reykjaviki Itaaliasse Genovasse. Tartus, Helsingis ja Reykjavikis esinetakse kahel õhtul (vastavalt 5.-6., 7.-8. ja 9.-10.I). Esimesel õhtul esitatakse P. Vähi ja A.

Pärdi teosed, teisel E.-S. Tüüri ja V. Tormise omad. Mõnevõrra varem ja hiljem ning lühendatud kavaga toimuvad kontserdid Tallinnas ja Genovas. Estonia kontserdisaalis 30. detsembril Tõnu Kaljuste dirigeerimisel asetleival kontserdil tulevad ettekandmisele Tormise (esiettekandena) ja Pärdi teos, Genovas Carlo Felice Ooperiteatris Pärdi ja Tüüri teos.

Turnee on küllaltki kallis, mistõttu ka mõned esialgu asjast huvitunud linnad loobusid. Helsingis, Reykjavikis ja Genovas kannab kontserdi üle ja ühtlasi kaasfinantseerib kohalik raadio. Peakorraldajale Eesti Kontserdile on põhiline finantsiline appituleja EV Kultuuriministeerium.

VEEL NUMBRIS

Põhjalikult paljudest kontsertidest ja juubelitest

E.-S. Tüür iseendast

U. Sisaskit inspireerivad imelised taevanähtused

O. Tuisk – oma ajastule väga vajalik inimene

Lihula muusikaelust

60-ndate aastate levimuusika

Regionalia

Novembris lõppes kohalike valimiste järellainetus. Said paigale ametimed, kelle hulgas oli ka muusikuid. Näiteks valiti Tallinna Kesklinna halduskogu esimeheks Venno Laul. Nähtavasti arvestati

tema kogemusi administraatorina konservatooriumi rektori päevilt, sh uue hoone ehitamise mõtte algatajana. Vunki hisandus pidevalt sügis-talvisesse muusikahooaega. Kuu lõpupoole oli suure osa Eestit haaranud 2 tõstist ettevõtmist: Vene kultuuri päevad ja NYVD, mis leiavad ka seekordses MLs pikemat käsitlust. Kuu lõpuks käidi kadriks rohkem kui varem mardiks. Ning advendi algus oli samuti seotud muusikaüritustega.

HARJUMAALT

- * 1. novembril avati Turbas hooaeg taidluskontserdiga.
- * 12. novembril tähistas kontserdiga oma 10aastast kooslaulmist keskkooliõpilastena alustanud, kokkujäänud ja mitmes välisriigis esinemas käinud Kose Kammerkoor.
- * 13.-14. novembril olid Salme kultuurikeskuses Harjumaa ja Tallinna rahvamuusikute õppepäevad. Koondorkester harjutas ka eesti heliloojate uudisloomingut ja mängis Lauluäljakul mardilaadal.
- * 14. novembril andis Keila ansambel Polyphon/Consilium oma 25. aastapäeval kontserdi ja esitles kahte plaati 43 laulu, millest enamiku on kirjutanud ansambli juht Oleg Sõlg.
- * 17. novembril Sõnumitooja andmeil taotleb Kehra linnavalitsus aastaks 2000 riieelarvest 12 miljonit krooni uue kultuurihoonde ehitamiseks.
- * 28. novembris esines Keila kultuurikeskuses Arside kellade ansambel.

HIUMAALT

- * 27. novembril oli Käinas Hiiumaa noorlauljate võistlus. 14 osalejat esitasid 19 eesti- ja 9 ingliskeelset laulu. žürii eesotsas oli Jaanika Sillamaa.

JÕGEVAMAALT

- * 27. novembril lõppes kontsertide sari, mille Jõgeva Muusika-keskkooli õpilased andsid kooli 40. aastapäeva puhuks. Juubeliks sai kool juurde uue avara kooliruumi ja kooli direktor Anne Kaus peab tähtsaks, et kooli asub õpetajatenä tõele nüüd mitu selle vilistlast.

JÄRVAMAALT

- * 20. novembril Paide Gümnaasiumis toimunud võistulaulmisel võitsid vaimukamad Esikoha pälvits oma kava linnulaulu ja loodushällega läbi põiminud Oisu noorteansambel haukuval moel oma palasid esitanud Türi kammerkoori ees. Samal päeval avaldas Järvamaa Teataja jutuajamise vendadest Võitkadest laulu teinud ansambli N-Euro liikmetega. Nad väitsid, et käivad teisipäeviti Eurometsas saunas koos europõllumajandust arendavate Võitkadega.
- * 21. novembril laulsid Paide Vallitornis vaimulikke rahvalaule Paide huvikeskuse töötaja Silvi Tumanskaja ja Rootsist sündinud Sofia Joons.

PÖLVAMAALT

- * 11. novembril avaldas Koit Hugo Treffneri gümnaasiumi õpilase Taavi Kelderi kirjutise "Maarahvas on kultuurinäljas". Autor leiab, et inimestel pole kultuuri jaoks aega ega ka raha. Appi kutsutakse aja- kirjanud.
- * 26. novembril oli Ruusa kultuurimajas rahvamuusikapidu ja kaks päeva hiljem Ahja kultuurimajas koorimuusikaõhtu.

PÄRNUMAALT

- * 3. novembril Pärnu Postimehes oli jutujamine Eesti maakondades ja linnades ainulaadse Pärnu muusikanõukogu esimehe Toomas Velmetiga ja Kati Murutar väitis, et nooruke Meelis Sarv mängib Endla muusikalis "Irma" Nestori rolli täiesti erinevalt T. Kilgasest ja mõtlemapanevalt.
- * 5. novembril Pärnu Postimees teatas, et tuleval aastal alustab Otsa-kooli filiaal tööd Pärnu Muusikakoolis, kasutades ka selle õppejõude. Igal aastal võetakse vastu 10 õpilast.
- * 6. novembril esitas Trio Romans Pärnu raekoja saalis vene romansse.
- * 12.-14. novembrini Pärnus toimunud seminaril rääkis muusikaterapiast 5 aastat sellega tegelelenu Malle Mölder. Ta pidas kõige tervistavamateks pillideks flööti ja kannelt.
- * 13. novembril esinesid Nooruse

Majas endise Kommunaaltevõtete töötajate a/ü taidlejad.

- * 28. novembril algas Agape keskuses kuu aega kestev jõulumuusika festival (1-2 kontserti kuus) ja Eliisabeti kirikus esines Tallinna Kammerkoor.

RAPLAMAALT

- * Rapla kirikus oli seal 1964-71 organistina töötanud Hugo Lepnurme 85. sünniaastapäevale pühendatud õhtu. Orelit mängis ja oma mälestusi rääkis Piret Aidulo. Käidi orelis sees.
- * Märjamaa, Rapla ja Kehtna muusikakool said konkursi põhjal Tiigrihüppe Sihtasutuselt arvutid. Märjamaal esines Imbi Tarum klavessiinil.

SAAREMAALT

- * 5. novembril tähistati Orissaare koori 15. Sünnipäeva. Kontserdil esitasid ka vanad lauljad vanu laule. Samal päeval avaldas Meie Maa avaliku kirja Vilsandi Rahvuspargi külje alla süvasadama ehitamise plaani vastu, allkirjutajate hulgas ka Ameerikas elavad eesti muusikud Tarmo ja Toomas Urb.
- * 12. novembril tähistas Nasva naisansambel Sireenid koos Salme meesansambliga oma loomise 5. aastapäeva, nädal hiljem Saaremaa kooli eakam ja praeguseni tegutssev meesansambel - Tornimäe oma - 40. aastapäeva koos kohaliku segaansambliga.

TARTUMAALT

- * Tartus, nagu ka mitmetes teistes suuremates linnades olid kontserdid vene kultuuripäevade ja NYVD'99 raames.
- * Tartu Pauluse kirikus olid igal teisipäeval orelikontserdid, 2. novembril alustas Urmas Taniloo.
- * 13. novembril andis Tartus klassikalise akordionimuusika kontserdi sealt pärit ja praegu Sibeluse Akademies õppiv Signe Vainu, nädal hiljem tema õpingukaaslane Teemu Kyllönen.
- * 16. novembril esinesid ülikooli aulas mitmed solistid ja ansamblid ning EMA sümfooniaorkester. Dirigeeris Eri Klas.
- * 18. novembril Vanemuise kontserdimajas esitati esmakordselt Eestis kontsertettekandena B. Britteni ooper "Lucretia teotamine". Vanemuise Sümfooniakuid dirigeeris Lauri Sarp, peaosas Riina Airene.
- * 23. novembril mängisid kunstinaütuse palasid Jaan Sööt ja Meelis Unt.

- * 27. novembril esitas puhkpilliorkester Tartu uusi palasid Margus Kasemaa käe all. Läti muusikat dirigeeris Janis Raslaras.

VALGAMAALT

- * 18. novembril avaldas Valgamaalane oma kultuuritoimetaja Helju Keskpalu retsensiooni Valgas toimunud Ivari Ilja klaveriõhtu kohta. Refereerinud mõningaid Tallinna tippsoolistide seisukohavõtte, kirjutab H. Keskpalu, et pianist "ei ilutsenud, ei liialdanud, kuid mängis kaunilt. Kõik vähe tähtis olegi vähetähtis".

VILJANDIMAALT

- * 17. novembril mängisid Viljandi kultuurimajas kitarristid Indrek Kruusimaa ja Madis Arvisto.
- * 28. novembril esinesid taidlejad Pilstvere kihelkonna peol ja Viljandi kultuurimajas algasid laste jõuluüritused. Kolledži tudengid esitasid rahvalikke laule ja tantse.

IDA-VIRUMAALT

- * Hiljuti rajatud Jõhvi laululaval, kus seni oli kasutatud laenuks saadud ajutisi pinke, sai novembris püsipingid. Vandaalid aga lõhkusid hoone katust.

LÄÄNE-VIRUMAALT

- * Perekäevadel käis Rakveres Raimo Kangro koos Leelo Tunglaga. Muusikakooli õpetaja Tõnu Klomann ja tema õpilased mängisid Kangrole tema lugusid. Kangro jutustas, kuidas need sündisid.
- * 4. novembril mängis Lääne-Virumaa maavanem Marko Pomerants kannelt Saksamaal Plõni kreisi pealinnas pärast järjekordse koostöökokkuleppe sõlmimist.
- * Kuno Areng käis RAMiga esinemas Rakveres ja Tamsalus.
- * 7. novembril korraldati Rakvere Pedagoogikakooli algatusel 3tunnine kontsert vanuritele.
- * 11.-12. novembril olid Väike-Maarja muusikakoolis maakonna puhkpillimängijate päevad. Esines ka Tallinna Brass.
- * Novembri 1. nädalavahetusel juhatas Rakvere meeskoori dirigent Olav Leps sõpruskoori Holola 20. sünnipäevakontserti Lahtis.
- * 28. novembril esines Rakvere Reaalgümnaasiumis Arside kellade ansambel.

VÖRUMAALT

- * 27. novembril oli Võru puhkpilliorkestri kontsert selle dirigendi ja flöödiõpetaja Heino Veldo 50. sünnipäeva tähistamiseks ja Võrumaa Teatajas ilmus temast artikkel.

JÄRGMISES NUMBRIS

Miliza Korjusest Teatri- ja Muusikamuuseumis
Koorikontserdid Nigulistest
Pärnu-Soome ühisorkester
Ikka veel laulupidudest

Muusiku elutoas – Teet Järvi pere
Eesti soost Austraalia violamängija ja tema
geniaalne õpetaja

VANEMUISE KONTSERDIMAJA ESIMENE SÜNNIPÄEV TÄISSAALIDEGA

Teise tegevusaasta avalööki Vanemuise kontserdimajas tuli Eesti-Soome sümfooniaorkestrilt Anu Tali käe all. Teist korda oli tartlaste ees solistina Aubrey Murphy Londonist. Teine aastaring Vanemuises algas täissaaliga. Nelja-viieeminutilise tänaplause teenisid Rinski-Korsakovi süit "Šeherezade" ja Mussorgski "Pildid näituselt". "Tartus on eriline publik, teeb südame soojaks." kiitis Anu Tali. Pidulikust toonitas tilluke sünnipäevalaud punase veiniga.

Eriline tung oli Vanemuisesse päev hiljem, kui buddha mungad esitasid müstilist Tiibeti muusikat. Broneeritud pileteist jäi enne kontserdi algust vabaks vaid 4. Sajad inimesed tulid kontserdimaja juurde, lootes hankida piletit lihtsalt käest. Saali oli toodud kolmaski rida lisatoole.

Malle Elveti tekst ja foto

EMAS ESMAKORDESELT PROJEKTINÄDAL

Selle raames korraldati 1.-6. novembrini osakondades mitmeid kontserte ja meistrkursusi ning ettekannetega esinesid nii EMA kui külalisülilkoolid õppejõud.

Klaveriosakonnas toimus prof. A. Valdma meistrkursus, mis lõppes kursustest osavõtnute lõppkontserdiga EMA kammersaalis. Keeppilliosakonnas oli prof. E. Gratši meistrkursus viiuldajatele. Puhkpilliosakonna tudengid kohtusid New Yorgis tegutseva eestlasest fagotisti magister M. Kuuskmanniga, kes rääkis hingamistehnikast ja strihhidest. Koolimuusika instituuti ning EMA täienduskoolituse ühisprojektina pidas Jyväskylä ülikooli lektor E. Kiveli loengu teemal "Muusika ja liikumine". Dirigeerimisosakonnas toimus T. Siitani meistrkursus "H. Schützi motetid kogumikust "Geistliche Chormusik"", kompositsiooniosakonnas Kölnis elektronmuusika studiojuhataja York Hölleri meistrkursus nüüdismuusikast, Sibeliuse Akadeemia külalisprofessori Kalev Tiitsi loeng helisünteesist ning Iisraeli helilooja Ron Weidenbergi meistrkursus.

Lauluosakond korraldas projektinädala raames rohkelt vokaalmuusikaga seotud loenguid: G. Aarma rääkis mõtlemisest, M. Siimer ja K. Kotta suundumustest tänapäeva muusikas, prof. M. Palm hingamisest ja selle treeningust, A. Heinapuu kontratenorist kui hääleliigist, M. Ruumet ja M. Palm itaalia keele hääldusest praktilises laulmises, M. Sildos soololaulu õpetamise ajaloost Eestis ning A. Lill ladina keelest Euroopa kultuuriloos.

Eesti Muusikateaduse Seltsi, EMA muusikateaduse osakonna ning Heliloojate Liidu korraldusel peeti 26.-28. novembril Balti muusikateaduse konverents, kus ettekannetega

esinesid läti, leedu, eesti, soome ja rootsi muusikateadlased.

EMA nõukogu koosolekul 16. nov. kinnitati muuhulgas vastuvõttingimused 2000. aastaks ning EMA üliõpilasesinduse põhikiri. Maarja Kasema

OTSA-KOOLIS

möödus novembrikuu juulürituste tähe all. "Avapauk" kõlas 9. novembril Mustpeade Majas noorte interpretide kammerkontserdi näol. Samalaladne ja veidi pidulikumi kontsertaktus toimus 16. novembril Otsa-kooli saalis, tähistamaks ka Eesti Vabariigi taassünni päeva. Sini-must-valge lipu all musitseerisid seekord hoopis õpetajad, kes kõik esinesid eeskujulikult, justkui tõestades, et nende missioon noori muusikuid koolitada on täiesti õigustatud. Ja enamgi veel – Villu Veski (saksofon) ja Tiit Kalluste (akordion) suutsid publiku A. Piazzola "Libertango" panna lausa jalgu trampima.

Selle ja muu sünnipäevamelu kõrvalt jõuti 19.-21. novembril Otsa-kooli katuse all korraldada veel koolidevaheline klaveriõpilaste konkurs, mis oli koolile ostenud uue kontsertklaveri tõttu võimalda veidi atraktiivsem ja väljakutsuvamgi.

Kuigi meie koolile tuli ainult üks esikoht (küll kõige väärtuslikum – Vladimira Lebedevale (õp. L. Orgse.) viimasel, IV kursusel, ei olnud kellelgi aega nukrutseada.

Kuid! Veel enne tulemuste teatavakstegemist ning pidulikku lõppkontserti näidati kõvasti rabelnud õpilastele preemiaks heliloojat ja pianisti Rein Rannapit. Ja seda mitte kaugel ja klaasi tagant, vaid õpetaja Mailis Põld oli korraldanud silmasti silma kohtumise Suure Tegija endaga. Ta küll keeldus klaverit mängimast, aga ladus lahkelt välja mõnegi ametisaladuse ja intrigeerivad seisukohad süvamuusika kommersiilikkuse kohta, mis kohe ka väikese diskussiooni valla päätsid.

Mariliis Valkonen,
III kursuse muusikateoreetik

RAHVUSVAHELINE MUUSIKASEMINAR TALLINNAS

NYDD-festivali raames toimus Tallinnas Eesti Muusika Infokeskuse korraldusel 23.-25. novembrini rahvusvaheline uue muusika festivalide korraldajate seminar. Kutsutud olid 20 riigi esindajad endise Nõukogude Liidu ja idabloki riikidest, kulud kandis Sorosi fond. Kohale tulid Armeenia, Aserbaidžaan, Leedu, Moldova, Slovakkia, Tadžikistani, Tatarimaa, Ukraina ja Ungari esindajad. Nad tutvustasid oma riikide uue muusika festivale, tutvusid ise Eesti muusikaelu ja NYDD-festivali korraldusega, käisid ka nendel kontsertidel.

Kokkuvõtte jutuaamisest mõnede seminaril osalenutega avaldame Muusikalehe järgmises numbris.

SAAMI KULTUURI PÄEVAD ÖÖKLUBIDES JA MUJALGI

Soome Turismiarendamise Keskus ja Põhjamaade Ministrite Nõukogu Tallinnas organiseerisid 5.-9. novembrini Eestis saami kultuuri päevad. Need algasid Viljandi Kultuurikolledžis, kus norra ansambli Exiljoikbandi solist Laara Stinnerbom tutvustas tudengitele saami joigu, mis tema sõnul pole mitte muusika, vaid tunde väljaelamine.

Järgnesid kontserdid Haapsalus, Tartus, Rakveres ja Tallinnas, milles osales ka tuntud ansambel Angel Soomest ja Shaman Rootsis.

Ajakirjanduse põhjal otustades oli üritus kõige soliidsemalt organiseeritud Haapsalus, kus see toimus linnagaleriis ning Lääne Elus ilmus selle eel Kaire Reiljani tutvustus ja järel arvustus. Ta märkis, et saami rahvamuusika oli läbi põimunud Idamaade ja Aafrika traditsioonilise muusikaga, üks esineja on koguni õppinud Aafrikas. Ka märkis ta, et saami murdes erinevad niivõrd, et esinejad Norrast ja Soomest suhtlesid omavahel inglise keeles.

Rakveres ja ka Tallinnas oli sellest kujundatud omamoodi kommersisüritus, mis viidi läbi ööklubis. Rakvere ööklubi Exclusive külalastajaid üllatati millegi eksotilisega ning kui saami kontsert lõppes, keeras diskor tümpsu põhja ja disko läks lahti. Ka Tallinnas oli etenduse kohaks valitud ööklubi – Bonnie & Clyde Olümpia hotelli hoones, kuhu, kui uskuda Viru Teataja kultuuriõimetaja Aarne Mäe pikemat fõljetonilaadset kirjutist, olid kutsutud ajakirjanikud ja turismifirmade esindajad ning neile pakuti viina Finlandia ja õlut Lapin Kulta.

TIIA LOITME AJAS TÜLLI KOHTLA-JÄRVE LINNA JA EESTI KONTSERDI JUHID

23. novembril Põhjaranniku esiküljel ilmunud kirjutis sellest, kuidas kaks päeva varem Ellerheinaga Kohtla-Järve kultuurimajas esinedes nõudis dirigent ja Eesti Aasta Naine Tiia Loitme sellest sirbi ja vasara kujutise mahavõtmist jõudis ka Tallinna lehtede veergudele. Seehulgas ka erinevad, muuhulgas eitavad reageeringud Kohtla-Järvel. Sealne dirigent Aadu Kukkk ütles, et nõukogulik sümbolika on jäetud meesega alles turistide ligitõmbamiseks. Ta väitis, et sama hästi oleks võinud Loitme nõuda Helsingis Aleksander II ausamba kõrvaldamist. Kohtla-järve linnapea Jüri Kollo aga nõudis vabandust Eesti Kontserdilt, kelle egiidi all toimus Ellerheina kontsert. Vastasel juhul ähvardas ta katkestada lepingu Eesti Kontserdiga.

26. novembril avaldas Põhjarannik Eesti Kontserdi direktori kt Aivar Mäe reageeringu. Tema sõnul on see haige jutt, linnapea peaks olema kaine mõtlemisega inimene. "Üheski lepingus pole ka kirjas, et me peaksime esinejate sõnavara kontrollima." Mäe sõnade kohaselt ei jääks ka lepingu katkestamise puhul Eesti Kontsert kaotajaks: "Roberto Loretti kontserdi eest jäi Kohla-Järve näiteks meile võlgu 50 000 krooni ja me kinkisime selle neile." A. Mäe sõnul polnud detsembri alguseks Eesti Kontserti laekunud selles küsimuses ühtegi ametlikku dokumenti Ida-Virumaalt.

KAITSEVÄE ORKESTER MÄNGIB OPERETIKS

Novembris esistasid mitmel pool Eestis (Põlvamaal, Saaremaal jne) operetiiaariad Katrin Karisma, Tõnu Kilgas, Sirje ja Väino Puura Kaitseväge orkestri saatel.

Sel puhul maakonnalehtedes ilmunud Kaitseväge orkestri peadirigendi Peeter Saani artikli kohaselt algas orkestri koostöö Katrin Karisma ja Tõnu Kilgasega meeleolu- ja tantsumuusika esitamiseks kontserdilavadel juba 1996. a. Valmis ka kassett "Anna mul' suud, härra seersant". Järgnes analoogiline koostöö Raimond Valgre lauludega. Neile kontsertidele olid maailma opereti- ja muusikaliparemiku esitamisega kaastegevad Sirje ja Väino Puura.

Nüüd etendatakse kolmandat ühisprojekti

pealkirja all "Vallutanud meid operett", kavas ka palad nõukogudeaegsetest eesti operetidest.

AAVO OTSA POISID PUHUSID PASUNAT

16. novembril andsid EMA kammersaalis ühiskontserdi Aavo Otsa õpilased. Esinesid nii solistid, nende hulgas dirigendi 3 poega, kui ka vaskpilliansamblid – Brass Academy EMAs ja Brass Academy Junior Muusikakeskkoolist. Kaastegev oli EMA Tartu filiaali Brass Kaido Otsingu juhendamisel, mida ka Aavo Ots käib utsitamas.

Teenekal puhkpillipedagoogil on arvestatavaid rahvusvahelisi sidemeid, mängis samuti külalisesineja Düsseldorfist Saksamaalt. Millegipärast ei ole aga EMAs ega Muusikakeskkoolis tunda uusi tuuli, mis seisneb tütarlaste vaskpillimängu harrastuses. Eesti taitlejate hulka on need juba jõudnud. Sama kontsert oli 29. novembril Tartus.

PISIKE JUUBEL KAHE LISAPALAGA

Eesti Noorte Puhkpilliorkester (ENPO) tähistas 13. novembril Estonia kontserdisaalis oma tegevuse 5. aastapäeva. See üks üle-eestilistest noorte muusikakollektiividest koondab nüüd endasse ligi 70 pillimeest ning on koosseisult peaaegu ideaalilähedane: suur puupuhkpillide rühm, mis annab orkestrile ilusa pehme kõla, ning ka korralik vasekoosseis, mis jällegi kindlustab vajadusel korraliku tutti. Ettevalmistused selleks kogu 5 aasta jooksul tehtud tööd kokkuvõtva kontserdikõne toimusid erinevatel kokkutulekutel Pärnus. Kuusalus. Paides aasta läbi ning kulmineerusid kontserdieelse kolmapäevase harjutamisega Tallinnas – kogu orkester EMA kammersaalis, big band Tallinna Filharmoonia saalis.

Kontserdi esimesel poolel esitati Harry Illaku dirigeerimisel kolm nõudlikku ja erinevaid meeleolusid väljendavat pala. Eriti julge ettevõtmine oli P. Raigi "Sassis simman", kus iga takt on erineva taktimõõduga. Aga see pätkel hammustati katki.

Teises pooles, kui vedajaks oli Ott Kask, löid kaasa ka üks meie tuntuim džässmuusik Lembit Saarsalu ja Toomas Vulli ansambel Üks väike rөөm Kilingi-Nõmmelt. Väga huvitav oli orkestri vilistlase Karolina Leedo mäng jazzansambli koosseisus. Sellele flöödineule ennustaks küll suurt tulevikku. Lõppakord, kus orkestriga ühines veel üle-eestiline neidude koor Leelo, oli eriti pidulik. Saalitäie rahva palvel mängis orkester veel kaks lisapala. Võis tõdeda, et noored pillimehed said ja saavad ka tulevikus hakkama küllalt keerulise helikeele ja tehniliste raskustega. Oleks vaid rahalist toetust piisavalt.

Heldur Saade

ÜLE-EESTILISTE NOORTEKOORIDE ÜHISESINEMINE

Isadepäeva tähistamine Eestis oli võrdlemisi ühenäoline. Mõnedes lasteaedades küll loobuti traditsioonilisest kontserdist, selle asemel kutsuti isad ja vanaisad lastele käsitööalast meisterdamist õpetama. Lehed kirjutavad, et see meeldis poistele. Kuidas aga tütarlastele, sellest vaikitakse.

Põhiüritus oli 14. novembril Tallinnas Estonia kontserdisaalis, kus Riigikogu esimees Toomas Savi ja Eesti Naisliidu esinaine Siiri Oviir pidasid murelikke kõnesid ja Helle Meri andis üle "Aasta Isa 1999" auhinna. Laste ja Aavo Otsa juhitud vaskpilliansambli esinemiste kõrval oli omamoodi üllatuseks kahe noorte tippkoori – üle-eestilise neidudekoori Leelo ja Eesti Meestelaulu Seltsi Poistekoori – ühisesinemine koos Revalia Duubliga. Nad esitasid 3 laulu, igatühte juhatamas eri mees – kooride dirigendid Hirvo Surva, Toomas Voll ja Lennart Jõela. Üllatas ka ilm – kontserdile mindi päikesepaistes, väljuti rahesajus.

KANDLEFESTIVAL LÖPPES NOVEMBRIS

Oktoobris toimunud festivali "50 aastat kandleõpetust Eestis" lõppüritus oli Jõhvis 17. novembril. Niimoodi otsustas sealne kandleõpetaja Juliana Tallerma tähistada selle ala esimese pedagoogi Eik Toivi sünniaastapäeva.

Jõhvi oli esimene koht Eestis, kus hakati peale Tallinna kannelt õpetama juba 1975. a. Ja seda laste soovil, kes tulid selle palvega omal ajal kannelt õppinud, kuid ise teisi aineid õpetama hakanud Juliana Tallerma juurde. Materiaalseks eelduseks see, et Tallinna klaverivabrikus oli hakatud valmistama ka kandleid. Praegu õpetavad kunagised J. Tallerma õpilased Ida-Virumaal kannelt veel lisakul ja Kiviõlis. Kontserdile oli esinema tulnud aga ka Narvast.

LOO TAIDLEJAD EI TAHA PANNA PILLE KOTTI

5. novembri Harjumaas teatatakse, et aktsiaselts Tallegg on ära müünud Loo rahvamaja, endise Tallinna näidislinnuvabriku ametiühinguklubi 300 istekohaga hoone. Rendileping Jõelähtme vallavalitsusega lõpeb 1. veebruaril 2000. a.

Samas teatatakse, et Lool planeeritakse aktiivset kultuurielu jätkata ka pärast rohkeid millenniumivahetuse pidustusi. Aprilli on planeeritud rahvamuusika üritused, maisse kevadpidu jne 2000. aasta lõpuni välja. Loodetakse, et vallavalitsus leiab siiski taitlejaile uued ruumid.

JÄLLE NOORED ANDED SAMAST PEREST

Järva Teataja kirjutab 12. novembril, et hiljutisel Läänemeremaade koolinoorte ja noorte soololaulu võistlusel Tartus said Türi muusikaõpetaja Tiiu Schütsi õpilased 12aastane Mikk ja temast aasta vanem õde Mirjam Dede nooremas vanuserühmas (12-15 aastat) vastavalt esimese ja kolmanda koha. Võitja Mikk Dede esituses olnud eriti hingesõõbiv eesti rahvalaul "Ei saa mitte vaiki olla".

Osales 30 laulutüdrukut ja –poissi Soomest, Lätist, Leedust ja Eestist. Teised Põhjamaad jäänud kõrvale, kuna seal koolis (klassikalist) soololaulu ei harrastata.

18. novembri Järva Teataja lisab, et Mikk Dede võitis ka Järva maakonna poiste lauluvõistluse. Õpetaja T. Schüts tahab välja anda sooloplaadi haruldase häälega Miku lauludest.

Noor anne on juba leidnud tähelepanu ka väljaspool Järvamaad. Ta on kutsutud esinema Pärnu laste jõulufestivalile koos Pärnu Linnaorkestriga. Vana-aasta õhtul laulab ta kogu maailmale laulu "Vita Altera" esindades Eestit USA televisioonisaares. See tekitab temas nii rõõmu kui pabinat.

13. novembril aga teatas sama leht, et laiali läheb Paide kammerkoor, kuna tööga ülekoormatuse tõttu ei saa lauljad, eriti mehed, käia korralikult proovidel. "Üheteistkümneme tegevusaasta jooksul pole ühelgi aastal tulnud meie lauljate konkursile ühtegi meest," kurtis koorijuht Anne Toomistu.

KOHALIKE MUUSIKUTE AUSTAMINE SAAREMAAL

4. novembril tähistati Kuressaare kuurhoones pidulikult Heinrich Männa juubelit. Veinipokaalide kõlona saateks kuulus hüüatus: "Elagu lauluinimeste vägi!". "Elagu kirjameeste klann!" Sest on juubilar mõlemat – laulis ta seegi kord kaasa teda õnnitlema tulnud 3 kooris. Ning uurinud ja kirja pannud on ta Saaremaa muusikaloost palju, seehulgas kirjutanud brošüüri Joosep Aavikust.

Ning järgnev suurem sündmus oligi Joosep Aaviku (1899-1989) sünniaastapäeva tähistamine 17. novembril ning hiljem mitmel pool ja mitme üritusega. Kuressaares, sh ta elukohas, kus nüüd asub Johannes ja Joosep Aaviku majamuuseum. Aastakümneid Saaremaa muusikaelu hing olnud muusikalise kõrgharidusega Joosep Aavik oli samuti laulu- ja kirjamees, lisaks veel helilooja, dirigent, organist ja muusikaõpetaja. Temast ilmus Meie Maas 17. novembril ka Harry Önnise pikem artikkel, mis peale elulooliste andmete sisaldab ka isiklikke mälestusi.

TUNDMAKS END ÜHISE PERENA

Kuressaare kultuurikeskuse taitlejatel on 1992. aastast alates kujunenud traditsiooniks tähistada uue hooaja algust Oma Pere Päevaga. See aitab neid end tunda ühise perena. Tänavu sai igaüks 18 ringist, mis töötavad kultuurikeskuses, oma kava näitamiseks aega kolm minutit. Sündmust ilmestas uue millenniumi ja kultuurikeskuse peatse remontimiseku ootus.

OTEPÄÄ KULTUURIELU UEUED JUHID ALUSTAVAD INITSIAATIIVIKALT

Sellel sügisel alustasid Otepää kolmes kultuuriasutuses – kultuurikeskuses, muusikakoolis ja lastepäevakodus - tööd noored, äsja kõrgkooli

lõpetanud juhid. Ning kohe on tunda uusi tuuli. Otepää lastepäevakodus käis lasele Mozarti elu ja loomingut tutvustamas Peep Lassmanni õpilane EMA klaverierilal Diana Moik, kes on aasta õppinud ka USA-s. Valgamaalele andis sellest teada Otepää Muusikakooli uus direktor Pirika Sööt, kes ka ise on alustanud uuendusi – rakendama muusikastuudiot, andma lastele muusika algõpetust viiendast eluaastast jne.

KONFERANSJEE VIGA RAHUSTAS NÄRVE

Põhjarannik avaldab pikema jutuajamise 75aastaseks saanud kauaaegse Kiviõli koorijuhi Enno Nurgaga. Muuhulgas niisugune episood. Esinemisel Kremli kongresside palees värisid dirigendi jalad suurest närveerimisest. Kui koor oli juba laval, lausus teadustaja dirigendi nime: Eino Aleksandrovitš Kurk. "Mehed muigasid, mina hakkasin samuti naerma ja närv kadus. Kurk läks lavale, kummardas ja koor laulis oma kaks laulu ära." Pärast ütles teadustajale, mis kurk eesti keeles tähendab.

E. Nurk leiab, et praegu ta enam ei saaks koolis õpetajana töötada, teda pandaks vangki. Tema peamiseks karistusmeetodiks oli pahandust teinud "marakrattidel kratist kinni võtta ja seina äärde seisma panna. nüüdse ajal ei tohi aga lapsi sõrmeotsagaagi puutada".

Lastes muusikahuvi äratamiseks peab E. Nurk vajalikuks panna lapsed mudilaskoorides laulma I klassist alates.

ASUTATAKSE NOORTE MEESKOORE

Kindlustamaks järjepidevust poiste- ja meeskooride vahel on Eesti Meestelaulu Selts asunud moodustama noorte meeskoore. Novembris pandi neile alus kolmes kohas – Tallinnas, Pärnus ja Virumaal. Kõige paremini kukkus asi välja Virumaal. Kui Pärnus kogunes 19 ja Tallinnas 31 noormeest, siis Rakveres tervelt 72. Seda koori hakkab juhutama Hirvo Surva, kes dirigeerib ka Virumaa poistekoori. Nähtavasti moodustasid sealt koorist väljakasvanud kogunenute tuumiku, haarates ka teisi kaasa.

INTEGRATSIOON RAHVAKULTUURI KAUDU

Esmakordselt kogunesid Harju kultuuritöötajad oma sügispeole Maardusse, kirjutab 26. novembril Harjumaa. Mõnel neist polnud enne sinna põhiliselt venekeelsesse linna üldse olnud asja. Aga nad said üht-teist huvitavat näha-kuulda. Maardu rahvamaja remonditakse riigi rahadega 3 miljoni krooni ulatuses, mis, nagu ajaleht mainib, on omaette haruldus: riigi kultuuripoliitika muutub üha enam professionaalse kultuuri keskseks, rahvakultuur jääb omavalitsuste ja huvialaringide hooleks.

Maardu puhul on tegemist ka rahvuspoliitilise ülesandega: integreerida venekeelne elanikkond kultuuri, sh rahvakultuuri kaudu Eesti ühiskonda. Nähti, et see läheb korda, eriti laste osas. Kultuuritöötajate antud kontserdil "lauisid tüdrukud, marjakorvisamased kapronlehtvikud peas. "Mu koduke on tilluke" ning Sašad-Mišad olid varmad "Kes aias, kes aias" mängima. Ei saa salata, nähtu-kuuldu läks südamesse."

TAAVI ESKO TULEVIKUPLAANID

3. novembri Sõnumitooja avaldab intervjuu üle-eestilise koolinoorte segakooriga Itaaliast kuldmedaliga naasnud dirigendilt Taavi Eskolt. Võrreldes tema kirjutisega eelmises Muusikalehes lk 10 avaldatuga on uude momendina juttu ka tulevikuplaanidest. Põhiliseks peamurdmiseks on raha hankimine sõiduks Taivani, kuhu koori kutsus esialgu mitteametlikult Itaalia-konkursi bürii liige sealt. Enne valmistatakse laagrites konkurssideks "Uus tuljak" Tartus veebruaris ja Norras juuni lõpul. Peale Kuusalu koori esindab Eestit seal veel Estonia Seltsi segakoor.

2 nädalat hiljem võib samast lehest lugeda, et veel enne, juba jaanuaris, sõidetakse preemiareisile Saksamaale. Nimelt sai Robert Boschi fondi preemia Kuusalu noortekoori ja Berliini tudengikoori Grophies ühisprojekti, mille kohaselt kuusalulased käisid mulu detsembris Berliinis. Grophies omakorda Eesti laulupeol ning sel ajal andsid mõlemad koorid ka ühiskontserte.

EESTI SÜMFOONIAORKESTRITE LIIDU (ESL) ESIMENE SUURÜRITUS

...oli laste sümfoniettorkestrite päeva korraldamine 21. novembril Põlva Muusikakoolis. Kohal olid lisaks põlavlastele veel Virumaa Noorte orkester, Narva Kesklinna Gümnaasiumi laste sümfooniaorkester, samuti Riia 6. Gümnaasiumi noorteorkester, keda asjatundjad pidasid eesti omadest paremaks. Riialased andsid veel kontserdi Võrus, virumaalased Räpinas.

"Nii heal tasemel mängitud muusika paneb hinge hüppama ega jäta kedagi külmaks." ütles hiljuti loodud ELSi esinaine Eve Luha Paidest. Ta pidas tähtsaks, et omavalitsused ei kasutaks orkestreid vaid ballideks, vaid toetaksid sinna koondunud noori igati. Ka publiku vähesus esimesel kontserdil viitas uue ettevõtmise ergutamise vajadusele. Noorte meeleolu tuleb ülal hoida.

KES MÄLETAB ARNO NIITOFI?

19. novembril mälestati Põlva Muusikakoolis Põlva külje all Tilsis 1904. a sündinud (niisiis 95. sünniaastapäeva) Arno Niitofi, kes oli sõjaajal üks tuntumaid eesti lauljaid. Sõja lõpul kodumaalt lahkunud, 1989. a Austraalias Montrealis surnud mehest pole aga säilinud Eestis ühtki heliülevõtet ja nii teda peaaegu ei mäletatagi.

Kuigi üritusele jäid saabumata sinna tulla lubanud haigestunud Taisto Norr, samuti ka Vardo Rumessen ja Pille Taniloo, kujunes see huvitavaks. Muusikalise poolega tulid toime Põlva Muusikakooli õpilased, jutustajana oli aga keskpunktis Arno Niitofi Rootsis elav ja 40 aastat Rootsi Raadio sümfooniaorkestris viiulit mänginud tütar Mairi Niitof. Eriti köitsid kuulajaid Mairi Niitofi lapsepõlvemälestused oma muusikalisest perekonnast (ema oli pianist), kui ta istus sageli külla tulnud Eduard Tubina, Gustav Emesaksa ja Eduard Oja süles. Kuulati ka lindilt Arno Niitofi südamlikku jutustust oma lapsepõlvkoodust, lindistatud Austraalias 2 aastat enne surma.

TAMULA JÄRVEMUUSIKAKONTSERDI TOIMUMINE OHUS

27. novembri Võrumaa Teataja andmeil keeldus Võru Linnavolikogu üksmeelselt eraldama mullu Tamula järve muusikakontserdi korraldand firmale BRG uuel aastal sama ürituse kordamise eest üle 500 000 krooni. Seda põhjendatakse eelarve kitsikusega. Tänavu ähvardab planeeritud üksikisiku tulumaksud jääda laekumata 3 miljonit krooni. Läbirääkimised pole veel lõppenud, kuid otsitakse ka muid variante: tagasispõrdumist Eesti Kontserdi juurde või korraldamise usaldamist kohalikule kultuurimajale Kannel. Igal variandil on oma pooldajaid ja vastaseid. Ka kontserdi ärajätmist kaalutakse, kuid arvatakse, et see võiks ohustada Võru imagot.

KUIDAS SAI RAIMOND VALGRE OMA NIME

Raimond Valgre (1937. aastani Tiisel) lapsepõlv mõõdus Raplas. Rapla ajaleht Nädaline avaldas R. Valgre 86. sünniaastapäeva puhul temast artikli, mis algab nii: "Raimond Valgre oli juba lapsepõlves hella ja tundelise hingega. Ema mäletamist mõida oli ta olnud vaimususes sinilinnu-muinasjutust ja pargis jalutades otsinud ikka põõsastest sinilindu, mis hiljem väljendus tema loomingukski.

Ka uue nime võtmist mõjutas ta tundeline hing. Äkki oli hakanud teda kummitama lüürlise laulu sõnad valgest kajakast, valgest laineharjast ja nende keskel valgest tuletornist... Valgre – see värvimagnet tõmbas teda enda poole."

GRAMMOFON VÕIB SUURENDADA KÕRTSIKAKLUSTE ARVU

Virumaa Teataja avaldas Andres Pulveri artikli "Kuidas grammofoon käiku tuli". Märkinud, et grammofooni eisiisaks on 1857. a konstrueeritud fonograaf, mis võimaldab jäädvustada heli graafiliselt tahmapaberile. 30 aastat hiljem konstrueeriti esimene grammofoon ja veel 20 aastat hiljem esitas esimesena Eestis kubernerile taotluse grammofoon üles seada Tallinna juuksur V. Adamson, tuleb autor Virumaal juhtunu juurde.

Järgmisel, 1908. a esitas analoogilise taotluse Rakvere võõrastemaja Lemke omanik Karl Seebald, mis ka rahuldati. Kuid 1911. a esitatud palvekiri kasutada grammofooni Tapa kõrtsis jäi rahuldumata. Politseiülem teatas, et niisugune riistapuu võib veelgi suurendada kakluste arvu kõrtsis. Politseiülema mõtte formuleeris kuberner ametlikumalt: avaliku korra säilitamise huvides palvekirja mitte rahuldada.

ANDEKAD LAPSED SAAVAD PISUT VAREM TÄISKASVANUKS

Sellise pealkirja all avaldas Sillamäeski Vestnik 4. novembril jutuajamise Sillamäel ja Narvas esinenud Peterburi konservatooriumis õppiva 18aastase pianisti Anastassia Dudikuga, kellel on seljataga juba palju rahvusvahelisi esinemisi, sh konkurssivõite. Kõsimusele, millal ta esmakordselt tundis, et klaveriõpingutele kulutatud lapsepõlv pole kaduma läinud, vastas Anastassia, et esmakordselt oli tal selline tunne 10aastasena Hamburgis klaveril oma isa, Maria teatri solisti saates. Täiesti selgeks sai see talle aga siis, kui ta 13aastaselt võitis konkursi Prantsusmaal. Ka loo pealkirjaks on neiu sõnad, vastates küsimusele, mille poolest erinevad andekad lapsed tavalistest.

Väikesed keskused

LIHULAS KOSTAB JA KESTAB KOORILAUL

Lihula värvierksad rahvarõivad on kõitnud külaliste pilke noist aegadest, kui lihulalased on laulnud Tallinna laulukaare all. ML tundis huvi, kuidas läheb 1800 elanikuga Lihula koorielu. Kultuurimaja kunstiline juht **Ines Varblas** soostus Lihula isetegevuslaste tegemistele pilku heitma.

Lauluhoidja naiskoor

Esimesena läksid kolmekümneadatel aastatel peetud üldlaulupidudele Lihula segakoorilauljad. Kuid võimsamalt ja vapramalt on kandnud ühislaulu läbi aastakümnete Lihula naiskoor.

1945. a kevadtalvel alustasid Lihula noorikud lauluproove Silva Purga taktikepi all. "Sestsati pole meie koor vahele jätnud ühtegi üle-eestilist laulupidu, oleme laulnud kõikidel naiskooride laulupidudel," teab koori kroonik Mai Roos.

Lauljate arv on eri aegadel olnud 20-st 40-ni. Viimasel selle sajandi suurpeol helises laulukaare all 23 laulja hääl. 15 aastat on naiskoori hinged olnud nüüd juba 60aastane Õie Liiv, tänane Lihula muusikakooli direktress ja kammerkoori dirigent.

"Oleme lauluharjutusteks kokku saanud kõledas kultuurimajas. Hingeõhk auramas, mantlid ümber," räägivad kroonik ja dirigent.

1990. aastast on kooril oma lipp, punakirjulised rahvariideseelikud on paljudel lauljatel enda kätetõõ. Lihula naiste kaelarahad ja sõled lausa kutsuvad end vaatama.

Naiskoor on ühtlasi ka linna visiitkaart. Koorita ei möödu ühegi tähtsa päeva tähistamine. Veteranilauljate kõrval astuvad noored. Laulma tullakse ka kaugematest küladest. Läbi aegade on koor saanud noorte õpetajate ja arstide seast täiendust.

"Aastal 2000 saab naiskoor 55-seks. Nende aastate jooksul on kooril olnud kolm dirigenti. Kõrvuti koori tähtpäevaga peab oma 20aastast dirigenditõõjuubelit Vaike Ihermann, kes kurdab sopranihääsete lauljate vähesuse üle.

Sügisel laulis koor Eesti Naislaulu Seltsi 5. aastapäeval Tallinnas. Lihula naiskoori sõpruskooriks on meeskoor Runo Tallinnast. Laulnaised on esinenud mitmetel Eesti lavadel. Majanduslikke olusid ja paljude lauljate

iga arvestades pole koor võtnud jalge alla laulumatku väljaspoole kodumaad.

Lihula mehed ei salga, et nende koorigi sündis naiste innustusel.

Meeskoor kriisist üle saamas

"Tähtis on, et mehed tahavad laulda. Tõsisem probleem on esimese tenori, kõrge kauni hääle leidmine koori. Praegu on koor väike, 14 lauljat. Tõelise meestelaulu jaoks on seda vähe," soostub koori teine dirigent Iren Varblas.

Lihula meeskoor

Koori hiilgeaegadel on rivis olnud 40 meest. Tõõpuudus väikelinnas on viinud paljud laulumehed kodust kaugele elatist teenima. Kooriproovidele ei saa kauge maa tagant tulla. Ühe hooaja hoidis meeskoori hinges koorilauljaist meesansambel. Naistele ei tahetud alla vanduda ja meeskoor taastati.

Kui märtsis tähistas meeskoor oma 40. sünnipäeva, oli kultuurimaja saal rahvast täis. "See oli uskumatult tore pidu," leiab dirigent Varblas, kes loodab, et meestelaul saab Lihulas jälle jalad alla.

Meeskoori kannustavad harjutama kohtumised sõpruskooridega Haapsalust, Kilingi-Nõmmelt, Pärnust. Kord on käidud laulumatkal Soomes. Eemale pole jäänud ühestki meeskooride laulupäevast.

1959. a alustati Lihula mõisa-hoones (sovhoosi klubis). Selle aja

jooksul on koori ees hoidnud taktikeppi ükssteist dirigenti.

Särtsakas segakoor

Väsimatu lauluhing Õie Liiv asutas 11 aasta eest muusikakooli juurde segakoori Leale. Laulumatkad on viinud koori Lätti, Gotlandile segakooride festivalile, Tartusse segakooride laulupäevale, samuti Põlvasse. Seljataga on mitu pidu Tallinna laulukaare all. Kõrvuti laulupeo- ja festivalilauludega on koori repertuaaris arvukalt

seltskonna- ja vaimulikke laule. "Meil vahelduvad lauljad, noored lähevad suurlinnadesse õppima, napib meeslauljaid," räägib koori valupunktist Õie Liiv, kes innustab lauljaid oma südikusega ega anna endale hõlpu isegi suvevaheajal. "Osa mu suvest kulub igal aastal Vigala koorijuhtide laagri-le, mõttes on olnud liituda ka Puurmanni suvekooliga. Paraku kõikjale ei jõua."

Tütarlaste kammerkoor

17 lauljaga neidude koor harjutab viis aastat kultuurimajas Iren Varblase juhatusel. Gümnaasistidest koosnev koor esineb nii kooli- kui kultuurimaja üritustel. Laule saadab lavaline liikumine. Varblase sõnul pidurdab Lihula Gümnaasiumis muusikaelu vastava ala õpetaja puudumine. Mudilaskoori tegevus on elavnenud, kuid traditsioonilist koolikoori pole.

E.-S. TÜR OMA LOOMINGUST

2. novembril ilmus **Hiiumaas** pikk artikkel Erkki-Sven Tüürist, milles on kasutatud esmajoones tema enda, aga ka talle lähedaste inimeste seisukohavõtte.

Muusika, matemaatika, arvuti

Kärdlas sündinud Tüür oli lapsepõlves mitmesuguste huvidega. Pärast 8. klassi lõpetamist jätkas ta 1975. a õpinguid Tallinnas reaalinete eriklassis, põhihuvialaks matemaatika. On õppinud ka Tallinna muusikakoolis flööti, konservatooriumis kompositsiooni Jaan Räätsa juures, võtnud paar tundi Lepo Sumeralt, kes peab Tüüri oma heaks sõbraks, kellega arutleb loomingulisi küsimusi.

E.-S. Tüür ütleb, et muusikaline kompositsioon on mõnes mõttes matemaatiline nähtus. "Selge, klaar mõtlemine tuleb ainult kasuks." Ja konkreetsemalt: "Üldiselt mõtlen ma ulatuslikuma vormi puhul visandlikult valmis terve vormi, isegi kujutan seda visuaalselt ette, joonistan abstraktseid kujundeid. Seejärel hakkab mõtlema muusikalist sisu. Aga mingeid kindlaid reegleid ei ole. Ma mõnikord lasen mõtetel areneda, teadmata, kuhu välja jõuan." Seejuures on loominguline protsess pikk. Näiteks hiljuti Frankfurdis ettekandele tulnud kontserdiga töötas ta ligi aasta.

E.-S. Tüür ütleb, et ta on, nagu mitmed teised heliloojad, kasutanud matemaatilisi mudeleid oma kompositsioonide ülesseadmisel. "Arvuti on ühenduses mitmesuguste muusikariistadega, mille abil saab katsetada mitmesuguste faktuuritüüpidega, erinevate kihtide sulatamist proovida. See teeb teose huvitavamaks." Arvuti muidugi helilooja eest ei mõtle, kuid on aegasäästvaks töövahendiks.

vastukajadega." Väga kiitvate arvustuste kohta ütleb E.-S. Tüür, et neis justkui olevat üle pakutud.

Teoksil on Dortmundi Ooperi tellimisel suure õhtut täitva ooperi kirjutamine, mis räägib Raoul Wallenbergist ja tema missioonist Budapestis Teise maailmasõja ajal. See peab esietenduma 2001. aasta märtsis.

Hiiumaa kajastamine loomingus

"Mu kodusaar oma loodusega on mulle äärmiselt tähtis." Kõik, mis ümber on, ju kajastub loomingus. Ning mida rohkem E.-S. Tüür ringi rändab, seda rohkem tajub, kui tähtis on Hiiumaa talle oma suhteliselt puutumatu ja rikkumatu loodusega. Teema lõpetuseks: "Siinkohal tahan kõikidele kaashiidlastele öelda, et me hindaksime seda rikkust, mille keskel me elame. Me peame seda hoidma ka tulevastele.

Puhkpilliorkestri

paremad päevad jäävad aastakümnete taha. Tõstamaalt käib Lihulas puhkpillimängijaid juhendamas Rein Vendla. Hingitsevale orkestrile loodab Varblas saada noore juhi - Eero Üksvärav (trompet) on lubanud võtta orkestritöö enda juhtida.

Solistid

Lihulast on laulutule tiibadesse saanud kevadel Otsa-kooli lõpetanud René Soom (klassikaline laulmine). Noore solisti esinemine toob Lihula saalidesse alati rohkesti kuulajaid. Muusikaakadeemias jätkab haridusteed Märt Jakobson (klassikaline laul), tema õde Kadri Jakobson õpib samas koorijuhtimist.

Lihula muusikaklubi on oma koha leidnud muusikaõpetajate Riina ja Gunnar Grenestemi duo (klahvpillid + viiul).

"Kes laulda tahab, see laulab"

Teist hooaega saavad lihulalased Eesti Kontserdi vahendusel osa tuntud muusikute esinemistest. Eelmisel hooajal sai sooja vastuvõtu Rein Rannap oma kirikukontserdiga, augustis esines Lihula kirikus Hortus Musicus. Kuid professionaalide tulud ei kata tavaliselt kulusid. Kultuurile tuleb alati peale maksta.

"Inimestel on aga raske omaks võtta, et oma huvidega tegelemise eest tuleb ka maksta. Majanduslik olukord paneb oma pitseri. Laulupeokulud aitas osaliselt katta omavalitsuste liit. Väga oluline on, kes on linnavalitsuse eesotsas. Tema suhtumine kultuuri," arutleb Iren Varblas.

Lihula kunagised iga-aastased laulupeod on möödani. Traditsiooniks on nüüd saamas augusti alguses korral-

datavad Lihula kultuuripäevad, kus astuvad üles kohalikud taidlejad ja tippesinejad.

Loodetust kesisemaks on jäänud kahe aasta eest valminud heakõlalise Lihula laululava kasutamine. "Lava haldab linn. See, mis laululaval toimub, sõltub linnavalitsejate valikutest," teab kunstiline juht.

Läinud suvel tehti kultuurimaja eestvedamisel laululaval vahelduseks laulupidudele rahva tantsupidu. Ometi jäi seegi publiku poolest oodatust palju hõredamaks.

"Kes meil ikka laulda tahab, see leiab endale sobiva koori ja laulab," on Varblas lootusrikas.

Lihula on kogu Lõuna-Läänemaa keskus. Virtsus on kultuurielu hingeaks lasteaiakasvataja Piret Leinmaa. Sealne rahvamuusikaansambel ja rahvatantsijad on ümbruskonnas oodatud.

Malle Elveti tekst ja foto

IGA LAULDUD LAUL JÄÄB KUSAGILE ALLES...

Seda sõnumit võiks pealkirjastada ka "3,5 aastat hiljem". Just niikaua aega tagasi tegi Eesti Koorijuhtide Naiskoor (EKN) oma esinise ja väga õnnestunud kontserdimatka Lõuna-Eesti koolidesse. Eesti naiskoorilaulu pakuti 7 kooli õpilastele. Kohe pärast reisi olime üksmeelsel arvamisel - sellist ettevõtmist tuleb tingimata korrata! Sõidu suundki sai määratletud - Ida-Virumaa.

Aga teadagi panevad eesti lauluõpetajad ja koorijuhid, kellest EKN koosneb, palgapäeval rahakotti õige pisukesi summasid. Tuli ootama jääda paremaid aegu, otsida ja leida toetajaid. EKNil on suur rõõm tänada Eesti Kultuurkapitali, Tallinna Kultuuriametit ja Eesti Kooriühingut, kelle abil nüüd, 1999. a novembris see soov täitus. Oli 2 teguderohket päeva Ida-Virumaal 6 kontserdiga nii eesti-, vene- kui kakskeelsetes koolides. Repertuaaris põhiliselt eesti kooriklassika. Vastuvõtt oli suurepärane ja iga kool jäi meelde millegi erilisega.

Narva Eesti Gümnaasium on üks eestluse põhikandjaid Narvas. Kindlasti pole üheski linnakoolis nii kaunist koolisaali Eesti lipuga aukohal. Õpilaskond on küll väike, aga tundsime, et oleme seal oodatud.

Narva Pähkliäe Gümnaasium on suur vene õppekeelega mammutkool. Terve saalitäis publikut imetles meie rahvariideid ja oli väga innukas aplausiga näitama oma laulueelistusi. Esimene päev lõppes kontserdiga Narva muusikakoorikoolis Tšaika. Tegemist on väga tunnustatud kooristuudiona, kus

õpib üle 200 lapse 30 pedagoogi käe all. Kõikidel koorikonkurssidel ja kategooriasse laulmistel ollakse esimeste hulgas. Kooli direktri Tatjana Prokatšova oli nii lahke ja andis meile näidistunni vanema astme tütarlastekooriga. Ta on ise palju käinud ennast välismaal täiendamas ning kasutab oma tundides uusi ja huvitavaid võtteid. Sellise publiku ees oli meilgi meeldiv laulda.

Teine päev algas kontserdiga Illuka Põhikoolis. Kaunis restaureeritud Illuka mõisahoone on kodukooliks 92 õpilasele. Võrratu akustikaga mõisasaalis nende toredatele ääremaa-valla lastele laulda oli sulaselge rõõm. Ühe pisikese poisi soovil sai teoks ka ühislaul "Rong see sõitis tšuhh-tšuhh-tšuhh...". Väga õpetlik oli lastel vaadata, et ka lauluõpetajad ise ajavad sõnu segi, kui nad pole neid ammu korranud. Sellest koolist lahkusime väga soojade tunnetega.

Kahe kontserdi vahele jäi põgus hetk Kuremäe kloostris ja juba seisime Mäetaguse kooli laste ees nende kultuurimaja laval. Publik oli hämmastavalt tähelepanelik ja mõnus oli laulda. Kontserdi järel saime tõelise üllatuse osaliseks. Ekskursioonil Mäetaguse mõisa härrastemajja (vallavalitsus) selgus, et väliselt tagasihoidlik mõisahoone peitis endas usumatut ilu ja sajanditagust hõngu. Veel kor tõesime, et keskmine eesti inimene ei tea Ida-Virumaale peidetud väärtustest veel mitte midagi!

Selle sõidu viimane kontsert toimus Aseri Muusikakoolis. Kaunis rõduga

saal ja soliidne publik! Hea ja kerge oli laulda! Võib-olla aitas kaasa seegi, et Aseri Muusikakooli direktor Silvi Varinurm, kes suures osas aitas seda ringreisi korraldada, on ka ise EKNi laulja.

Nende kahe päeva jooksul leidis tõendust seegi, et jaanuaris 2000 12aastaseks saav Eesti Koorijuhtide Naiskoor on elujõuline, rõõmsameelne, kokkuhoidev, oma liikmeile palju õppimis-, reisimis- ja esinemisvõimalusi pakkuv kollektiiv. Koori loomisest peale on seda vaimsust kujundanud meie lugupeetud dirigent professor Ants Sõot.

EKNi plaanid ulatuvad juba järgmisse sajandisse. Võin kinnitada, et need mahutavad palju uut repertuaari, uusi teadmisi ja põnevaid ettevõtmisi. Lugupeetud muusikaõpetajad üle Eesti! Kui soovite meie tegemistes kaasa lüüa, olete oodatud. Infot saab kooriühingust.

Lõpetuseks veel tänusõnad EKNi noorele presidendile pr. Maire Pedakule, kellele selle kontserdimatka korraldamine oli tõsine proovikivi. Kõigi nende kuue kontserdi vältel me mitte ainult ei andnud endast, vaid saime ka väga palju vastu. Ida-Virumaa oma kontserdipublikuga oli meie jaoks meeldiv avastus. Kutsume üles ka teisi koore viima eesti koorilaulu Ida-Virumaale! Uskuge, te ei pettu!

Iga lauldud laul jääb kusagile alles - tahaks loota, et meid kuulama tulnud laste südameisse!

Maaja Moppel,

EKNi laulja, Haapsalu Meeskoori dirigent

JUBELIKONTSERTIDE SARI

Novembri algul tähistasid mitmete kontsertidega oma aastapäevi Virumaa tugevad venekeelsed muusikakollektiivid.

50aastaseks sai Sillamäe kultuurimaja. Sellele sündmusele pühendatud pikemas kirjutises kohalikus ajalehes väidab kultuurimaja kauaegne direktor Viktor Feofanov, et varasema ajaga võrreldes on taidlejad saanud haritumaks, nendele on kättesaadav rohkem informatsiooni, aga pealtvaatajad muutunud hoolimatumaiks. Kes aga armastas muusikat varem, armastab seda ka nüüd.

12. novembril algas ja kuu aega hiljem lõpeb 6kontserdilise sari, millega tähistatakse kooristuudiona alustanud Narva koorikooli Tšaika 20. sünnipäeva. Algusest peale on seatud endale ülesandeks professionaalsete vokalistide ettevalmistamine ja praegu on kõik 5 koori - 2 tütarlaste, 2 noormeeste (noorem ja vanem

rühm) ning folkloorne - saanud rahvusvaheliste konkursside karastuse. Edukalt esineti sel aastal ka Eestis, osaleti üldlaulupeol heas eesti keeles. Vanema astme poistekoori dirigendile Mihhail Gorjušinile oli usaldatud laulupeotule süütamine nii Narvas kui ka Tallinnas. Uute õpilaste leidmiseks korraldati juubelipidustuste raames lahtiste uste päevad.

20. novembril tähistas kontserdiga oma 5. aastapäeva Narva sümfooniaorkester. Selle eel avaldas Narvskaja Gazeta pika intervjuu orkestri dirigendilt Anatoli Štšuralt. Ta rääkis sellest, millise arengutee on selle aja jooksul läbi teinud orkester. Praegu esinetakse professionaalsel tasemel, mida on tunnistanud ka välismaised arvustajad orkestri külaskäikude ajal Poola, Soome ja Saksamaale. Töötatakse aga suuresti entusiasmist, tasu saavad

orkestrandid vaid viiendiku keskmisest palgast. Seejuures ei jääda A. Štsura sõnul ei tasemelt ega esinemiste mahult alla Pärnu linnaorkestrile.

Pärast juubelikonserdi kultuurimajas Energeetik avaldas Narvskaja Gazeta sellest kirjelduse. Palju oli külalisi ja tervitajaid, nende hulgas Narvaga tihedalt seotud kuulsa Peterburi dirigendi Aleksandr Mravinski lesk, ka ise tuntud flötist. Ajaleheartiklist ei selgu, kas tervitajate hulgas olid ka kolleegid teistest Eesti sümfooniaorkestritest.

Väga rahvarohkeks kujunenud Narva sümfooniaorkestri kontsert ja üldse Narva kultuurielu saavad kiitva hinnangu ka Virumaa Teatajalt. Autor Rein Sikk arvab, et Narva on üldse üpris intelligentne linn. Aga sealsed täiskasvanud venelased õppivad pigem ära inglise kui eesti keele.

M. Vöhmas

LÄTI RAHVUSOOPERI 23. NOVEMBER

Kultuuriminister Karina Petersone teatas, et kuna valitsus ei nõustunud eraldama Läti Rahvusoperile lisaraha ega kustutama ta võlgu, võib ooper sulguda pankroti tõttu 2000. aasta aprillis. Teatri taasavamine läheks tema sõnul tühja maja ülalpidamiskulude, välismaa artistidele lepingute ülestõllemise ja seotud trahvide jne tõttu aga tunduvalt kallimaks maksma.

***

Rahandusminister Edmunds Krastins ütles, et valitsus otsustas eraldada Läti Rahvusoperile 330 000 latti (ligi 8 miljonit EEK) tulevaks aastaks. Otsitakse kokkuhoidmise viise teiste eelarvekulutuste arvel. Tahetakse vähendada teatri võlgasid ja muuta vastavast seadusandlust. Kõik see läheb seimile kinnitamiseks.

***

Kultuuriminister Karina Petersone teatas, et valitsus sellise otsuse tõttu ei lähe ta erru. Teatri täiendav subsideerimine ja kindlustusmaksu kustutamine on teatri omaniku Riia Linnanõukogu ülesanne. Kultuuriminister avaldas lootust, et valitsus siiski mitte ainult ei vähenda, vaid ka kustutab osa teatri võlgasid, esmajoones sotsiaalmaksu osas. Kui siin lahendust ei leita, on ooperi edasitõõtamine endiselt seotud tõsiste finantsprobleemidega.

LETA-ETA

MÕNED UUE MUUSIKA TOESED ON MOODSAIMALEGI TEHNIKALE ÜLEJÕUKÄIVAD

Briti kultuuriminister Chris Smith kiitis taasavatavat Royal Opera House'i Covent Gardenis, mis 1. detsembril taasavatatakse pärast kaks ja pool aastat kestnud renoveerimist maksumusega 214 miljonit naelsterlingit. Ta ütles, et see imeline kunstikeskus peab ühendama kõrgeima tasemega professionaalset kunsti võimalikult laia publikuga. Aga ta rääkis ka uue ooperi keerulistest sissetõotamisprobleemidest.

Selle all pidas ta ilmselt silmas ooperihoone direktori Michael Kaiseri avaldust võtta esialgu kavast maha Györgi Ligeti ooper "Le Grand Macabre", mille esietendus pidi toimuma 10. detsembril, ja keskenud Verdi ooperile "Falstaff". Kaiser ütles: "Me avame hiigelsuurt, moodsat ja komplitseeritud maja ja mitmetes valdkondades oleme me pörkunud ootamatutele takistustele."

***

Karlheinz Stockhausen töötab juba 20 aastat seitsmeosalise ooperisükli "Valgus – nädala seitse päeva" kallal. Seni on ettekandele tulemata "Kolmapäev" ja "Pühapäev", "Kolmapäeva" esietekanne pidi olema mais 2000. Bonni ooper aga teatas, et tal pole organisatoorseid ega finantsilisi võimalusi sellega toimetulemiseks, kuna kaheaastaste ettevalmistustööde käigus on selgunud, et selle ülimalt pretensioonika töö ettekandmise osas on ilmsiks tulnud sellised raskused, mida algul ei võidud ette näha.

Stockhausen omakorda väidab, et viivitus on süüdi vaid ooperiteatri juhtkond, kuna lepingus olid ka kõige pisemad detailid kirjas.

dpa-ETA

LEIPZIG SAAB AASTAL 2000 BACHI LINNAKS NR 1

Nii väitis Leipzigi kultuurivolinik Georg Girardit. Korraldatakse 87 erinevat üritust Leipzigis elanud suure helilooja mälestuse jäädvustamiseks. Põhiliselt toimuvad need Tooma ja Nikolai kirikus, kus Bach töötas, aga samuti ümbritsevates külakirikutes, kus Bach andis samuti kontserte.

Põhiline peotüritus on 21.-30. juulini moto all "Bach – lõpp ja algus" toimuv festival, milles osalevad kuulsaimad orkestrid Euroopast ja Jaapanist. Seal mängivad ka 9.-19. juulini Leipzigis

tšembalol ja orelil toimuva 12. rahvusvahelise Bachikonkursi võitjad. Leipzigis toimub sealse Bach arhiivi korraldusel teaduskonverents, 11 Leipzigi muuseumis spetsiaalsed näitused.

Kõik need

ettevõtmised lähevad maksma 2,8 miljonit Saksa marka (22,4 miljonit EEK). Sellest tuleb 50% föderaal-, kreisi- ja linnavõimudelt, 30% sponsoreilt ja Euroopa Komisjonilt, 20% loodetakse saada 50 000 piletilt. Neist on 20 000 juba tellitud, seehulgas USAst ja Jaapanist.

dpa-ETA

MAAVÄRISEMISE MUUSIKA

Saksa geofüüsik Frank Scherbaum koostas koos helilooja Wolfgang Loosiga kompositsiooni maasisestest häälestest, mida CD-na pealkirja all "Kookon. Inner Earth" müüdi muusikakaupluses "Keyboards" novembris kõige rohkem. Kuigi muusika meenutab mõnel määral vanu saksa avangardi plaate, on tegemist täiesti omalaadse elektroonilise soundiga, mida nimetatakse kas seismoambiendiks või tektooniliseks elektroonikaks.

"Maa muusikat ei saa mitte kergesti kätte," ütles Scherbaum. "Midagi küll kuuleb, aga see ei kõla." Geofüüsik ja helilooja kulutasid tunde maa kuulamisele. Kompositsioon kujutab endast Hiina maavärina, vulkaanipurske ja seisimiliste liikumiste häälet segu. Kokkumonteeritud on see andnud väga vaikselt ja aeglase elektroonilise kõlaefekti.

dpa-ETA

MOSKVA KOOSTÖÖ PARIISI JA BERLIINIGA

5. novembril avati Moskva Konservatooriumi suures saalis festival "Vene pianismi uus sajand. Moskva-Pariis", mille raames toimuvad aprillini 2000 Moskvast ja Pariisist 8 kontserti. Rahmaninovi, Tšaikovski, Skrjabin, Schuberti ja Liszti loomingut mängib vene pianismi noorim põlvkond – Fjodor Amirov, Deniss Matsujev, Sergei Tarassov, Vadim Rudenko.

15.-27. novembrini toimub Moskvast 2. Alfred Schnittkele pühendatud festival, seondatuna helilooja 65. sünniaastapäevaga pealkirja all: "Venemaa ja Saksamaa. Suure helilooja mälestuseks". Festivali kulud katab osaliselt Saksamaa suursaatkond. Saksa kultuuriatašee põhjendas seda nii: "Schnittke on Venemaa suur poeg, aga tal on saksa juured ja meie jaoks on selle festivali näol olemas võimalus näidata meie kultuuride rikkust ja sügavust."

Peale kontsertide, kus esineb klaveril ka Irina Schnittke, teaduslik-praktilise konverentsi jne, toimub ka Schnittke-keskuse poolt avaldatud esimese raamatu "Pühendatud Alfred Schnittkele" esitlemine. Selles on ära toodud helilooja käsikirjad, vestlused temaga, mälestused temast ja ka haruldased faktid isiklikust kogust.

RIA-Novosti-ETA

PÕHJAMAADE NÕUKOGU MUUSIKAPREEMIA KAIJA SAARIAHOLE

Põhjamaade muusikakomitee on otsustanud anda aasta 2000 Põhjamaade Nõukogu preemia soome heliloojale Kaija Saariahole – sopranile ja elektroonikale 1996. a kirjutatud kammermuusikateose "Lonh" eest. 350 000 Taani krooni suurune preemia antakse talle kätte märtsikuus Kopenhagenis.

1952. aastal sündinud K. Saariaho tuntakse esmajoones elektroakustiliste teoste loojana, alates 1982. aastast elab ta Pariisis.

1991. aastast peale jagatakse seda preemiat

vaheldumisi interpreedile ja teosele. Soome on see tulnud juba 7 korda, sh viimased kaks aastat järjest. Mullu sai preemia dirigent Leif Segerstam.

STT-ETA

FR. POULENCI MÄLESTUSEKS

7. jaanuaril 1899 sündinud Francis Poulenci 100. sünniaasta tähistamine lõppes Pariisis tema katoliikliku teose "Karmeliitannade dialoog" uuslavastusega ooperis. Dirigeeris Seiji Ozawa, kaasa löid tuntud lauljannad USAst ja Inglismaalt.

dpa-ETA

UUSLAVASTUS ROSENBERGIDEST

Magdeburgi ooperis esilavastus 27-aastase Ameerika helilooja Ari Benjamin Meyeri ooper "Süüalused Rosenbergid". Süžees on abielupaar Rosenbergi üle kohtumõistmine ja nende hukkamine elektritoolil 19. junil 1953 süüdistatuna aatomipommi saladuste väljaandmises Nõukogude Liidule. Ameerika vasakpoolsed peavad protsessi võltsinguks ja Rosenberge märtriteks.

dpa-ETA

PIRAATDISKID KAGU-AASIAST

Rahvusvahelise Fonograafiaühenduse Föderatsiooni juhid käisid Hongkongis. Nad väitsid, et sealne industriaalne baas võimaldab toota 2 miljardit kompaktdiski aastas, kuid seaduslikult toodetakse vaid 300 miljonit. Peamisteks piraatdiskide valmistajaks pidasid nad selles piirkonnas Hongkongi kõrval Malaisiat, aga väitsid ka, et uusi sellelaadseid ettevõtteid on tekkinud Filipiinidel ja Tais. Kagu-Aasia annab nende andmeil 25% maailma diskide toodangust, sellest legaalselt ainult 4%. Loomulikult kutsusid nad sealseid riike üles piraatdiskide vastu võitlema.

dpa-ETA

ÕNNETUD FÄNNID

Sellest ajast peale, kui muusikutepere Kelly Family ostis endale Saksamaale Kölni lähedale lossi, pole ümberkaudsetel elanikel enam rahu. Fännid, esmajoones teismelised tütarlapsed, on lossi ümber piiranud ja segavad ka naabreid. 3 Taani 15-16aastast tüdrukut on koguni püstitanud endale lossi lähedale telgi ning trotsivad miinuskraade. Ka jälitavad fännid kuulsat muusikutepere autoga, lootes neid kohata, kui mõnel neist tuleb sõites häda peale ja on vaja teha peatus.

Kui küsida fännidelt sellise eksalteerituse põhjust, on sagedam vastus: "Nad on tõeline perekond ja hoiavad ühte." Paljud teismelised on teinud Kelly perekonnast endale asendusperekonna, kuna nende oma perekond on purunenud. Põhjarannik

SACRAMENTO KÄPARDID

Ameerika linnas Sacramentos sel hooajal tööd alustama pidanud paljureklaamitud sümfooniaorkester lõpetas hooaja juba 4. oktoobril, kuna selgus, et ta pole registreeritud ega ole tal ka lepinguid mängijatega.

Mäened erile ja dirigendile oli see juba neljas äpardumine. 1995. a loodud Sacramento kammerorkester lakkas olemast kaks aastat hiljem, 18kuulise eksisteerimise järel vireleb vaevaselt Sacramento filharmoonia, Mozarti Akadeemia aga ei jõudnud ühegi etenduse andmiseni.

Musical America

PREMERITI KLASSIKALISE MUUSIKA ESITAJAID

Saksa Fono-astus jagas Weimari teatris 1999. a plaadiauhinna "Echo Klaasik" saajaid. Naisvokalistidest osutus premeerituseks Edita Gruberova, meestest Argentiina tenor José Cura. Instrumentalistidest tõsteti esile Vadim Repin (viul), Marie Luise Neunecker (metsasarv), Felix Nowowiljski (orel), Steffen Schlieenmacher (klaver) ja Steffan Hussong (akordion), dirigentidest Lorin Maazel. Eripreemia sai Peter Ustinov.

dpa-ETA

TALLINNA KONTSERDIELU - NOVEMBER

Hingedepäeva hingekosutust töid kontserdilkäijatele tütarlastekoor **Ellerhein** Tiia-Ester Loitme juhatusel ja **Andres Mustonen - Ivo Sillamaa** (vastavalt 1. ja 2. novembril). Mõlemal õhtul täiendas muusikalist elamust sõna Toomas Lõhmuste ja Mikk Mikiveri suust. Sellist muusikalis-luulelist seost on meil ajast-aega ikka kasutatud teatud meeleolude süvendamiseks. Kõnealustel kontsertidel "pühitses eesmärki abinõu" täielikult esimesel ja tundus teisel mõneti mittevajalikuna. Katkendid Toomas Pauli kogumikust "Sinu tahtmine sündigu" haakus suurepäraselt vaiksete orelihelide (Andres Uibo), Gounod "Sanctuse", Kodaly Ave Maria, isegi "moodsa" Ebeni süüdi osadega; teises pooles aga Enno Ristikivi ja teiste tekstid Tormise, Kreegi, Sarapiku lauludega. Ent Bach'i 250. surmaaastapäeva tähistavad sonaadid viiulile ja klavessiinile justkui ei vajanud Tagore, Goethe, Withmanni luulet suunamaks puhta muusika elamuslikkust teatud kindlatesse kujunditekanalisse. Muidugi on avaldatud arvamus subjektiivne ja tingitud harjumusest kuulata sonaate õhtut "segamatult". Siiski ei keelanud "segaja" jõuda veendumusele, et Mustoneni-Sillamaa ansambli omanäolisus ja koostöömeisterlikkus aina süvenevad.

Jälle saalid välja müüdnud!

Uskumatu küll, aga nii nagu V. Ashkenazy oktoobris, nii sundisid **Buddha mungad** novembris Eesti Kontserti tirima välja kõik oma lisatoolid ja kahetsema, et polnud võimalik korraldada korduskontserti! Ligi tõmbas kas eksootika, müstika, kauguseõlu või mis iganes, ainult mitte uudsus, sest üht konkreetset numbrit - Chödi - nähti juba Orient '98 aegu ja siis jättis see oma keha ohverdamise rituaal, mille olemust ja eesmärki mittepühendatuile ära ei seletatudki, pisut kummastava mälestuse.

Kuigi seni küvalt saladuses hoitud tiibeti usurituaalide avalikustamine on õhtumaalasele ääretult intrigeeriv ja külgetõmbav, võtab ta sellest vastu siiski vaid väliste ilmingu: põnevad

pillihelid, omapärase laulmisviisi, kohmakad tantsusammud, ehk vast eriti tundeline hing laskus Teraapilise meditatsiooni aegu ka teatud määral mediteerivasse seisundisse. Isegi meie kogenuim budist (ühtlasi ka kontserdi produtsent) Peeter Vähi ei oska paljusid termineid lihtinimesele lahti seletada ja mis siin seletadagi - ateismis või ristiusus üles kasvanud inimesele ei saa ju paari tunni jooksul omaseks teha tuhat aastat tagasi rajatud budistliku Drikung Kargyudpa koolkonna filosoofiat.

India budismis on olulisel kohal vabanemine kannatustest, valgustumine, paastumine, meelerahu, meditatsioon, jõudmine nirvaanasse... Neile lisaks on Kargyudpa koolkonna spetsiifikaks soojust genereerimise tehnika, õpetus illusoorsest kehast, unenägude suunamise praktika, valguse jooga, käitumishühised sumajärgseks seisundiks. Ah, kas pole hunnitu?! Kuidas tahaks kõike seda osatamada siin euroopalikus kadeduse-vihkamisekurjuse riigis!

Triumfaalse menuga kulges **Ivari Ilja Chopini õhtu**. Eesti parimaks Chopini-mängijaks tituleeritud I. Ilja ei piirdu loomulikult vaid Suure poolaka interpreteerimisega, tema ülesastumised (Prokofjevi, Britteni jt helitöödega) on alati tähelepanuväärsed. Aga kahtlemata on ta Chopini intiimse, varjunditerikka ja stiilühtse loomingu tõlgitsemisel kõnekam kui mõne teise komponisti puhul.

Seekordne valik - Fantaasia f-moll, 4 mazurkat, Andante spianato ja Grande polonaise brillante ning Sonaat h-moll - lasksid kunstnikul end avaldada läbi hella lüürika, emotsionaalse improvisatsioonilise ja briljantse virtuositeedi. Sellel ulatuslikul skaalal tegutses I. Ilja pieteeditundelise lihtsusega, afekti- ja efektiivabalt, pigem mehise vaoshoituse kui hinge lahtirebiva avalusega. Kui enam teist ei saanud, vabastas ta lõiguti oma pianistliku energia, kuid õige pea oli kõik tempoliselt-dünaamiliselt taas kontrolli all.

Chopini mängimine eeldab muidugi probleemitu tehnikat, et "kõik läheks pihta", heliseks ja lummaks. Ometi on veelgi olulisem tunnetuslik sügavus, karakterite - näiteks lühikeste, näiliselt pretensioonitute mazurkade - täiuslikuks vormimise, dramaturgiliselt "õige" ülesehitus, kas või mõttele pause doseerimine jpm. Seda kõike valdab I. Ilja laitmatult ja pole

siis ime, et austajad ei lasknud teda mitte kuidagi kontserti lõpetada.

Mozarti Reekviem kogus sanuti täissaali. Tegu on teadagi publiku lemmikteosega, pealegi tuli seda esitada **Läti Rahvuslik Sümfooniaorkester** ja **segakoor Latvija** Norra dirigendi Terje Mikkelseni juhatusel; solistidki pärinesid lõunanaabrite keskel.

Reekviemi esituse võimalikkust kammerkoori ja -orkestriga tõestas hiljaegune vanas telluloosivabrikus Tõnu Kaljuste ja võib arvata, et tema variant lähtus põhilises autori kaasaja ettekandelaadist. Kuid tänapäeval seostatakse Reekviemi pigem suurte orkestrite ja kooride monumentaalsusega, mida tegid ka meie külalised. Suurejooneliste koorinumbrite kõlatihe markantsus, polüfoonilise joonise täpsus, hääle tasakaalustatus liidus kõrgetasemelise orkestriga pakkusid "omas liinis" ehk ideaalsegi lahenduse. Sama ei tihka öelda ebaühtlase tasemega solistide "panuse" kohta. Tenorit Viesturs Jansoni alles õpetatakse Läti Muusikaakadeemias, sopran Dita Kalnina alles alustas lauljakarjääri, aga metsosopran Antra Bigača on mitme konkursi laureaati ja kümneaastase ooperilaulja staažiga, bass Sergejs Martinovs aga juba rahvusvaheliselt hästi tuntud. Kuigi "biograafilised näitajad" pole alati määravad, võiks muljeid läti vokalistidest just nii järjestada - sümptaateima pälvits Martinovs. Üllatavalt silenesid kõik harali tämbriid siiski ansambrites üsna kompaktselt.

Läti Riikliku Sümfooniaorkestri üle 70aastase tegutsemisaja jooksul on seda juhitanud mitmed suurkujud - L. Vigners, E. Tons, V. Sinaiski, neli aastat P. Mägi ja viimased kaks T. Mikkelsen, keda üldse seovad tihedad sidemed "idapoolsete" riikidega - Ukraina, Leedu, Venemaaga. Mainitud monumentaalsuse tingis eelkõige T. Mikkelseni dirigeerimise sisendusjõuline hoogsus, rohkem põhi-karakterite kui detailidega tegelev, mistõttu oli dramaturgiline tervik alati raudselt üles ehitatud, osade tempod kaalutletud ja veendad.

Saali meelitas täis ka **Eesti-Soome sümfooniaorkestri** hooaja avakontsert, kus Rimski-Korsakovi "Šeherezade" ja Mussorgski "Pilte näitusel" dirigeeris Anu Tali. Loetavasti aeti suur publikumenu tohtu reklaamikaupanna kaela. Samas patus on süüdistatud mõnd teistki aktiivsemat interpreeti. Kas ei vääri siis kultuuriütused sama visa reklaami kui esmatarbekaubad sukkpüksid, beebimähkmed või pesupulber? Mõnele esmakordselt reklaami sunnil kontserdile sattunutest saab sinna minek kindlasti harjumuseks. Pikapeale võiksid nii kõik EK, TF ja teiste korraldatud kontserdid olla alati välja müüdnud.

Enne NYIDI algust

Eesti Rahvusmeeskoor märkis oma 55. aastapäeva kahe kontserdiga. 14. novembril esinesid peamiselt koori solistid Rein Rajamägi,

Tiibeti mungad palvetasid enne mängima hakkamist.
Anne-Malle Halliku foto

Andres Heinapuu, Mart Unt, Väino Karo, Priit Lehto jt 20. novembril, oma 5325. kontserdil laulis RAM (nagu teda mõeldava ERMi asemel senini eelistatakse kutsuda) Ants Sootsi juhatusel.

Pidupäeva õnnestumise nimel oli tehtud tulemuslikku tööd, kõigepealt kava koostamisel. See oli mitmekesine ja läbimõeldud, alustati V. Mäeotsa sõnutsi eesti muusika juurtest (M. Saare "Küll ma laulaks" rahvaluule tekstile) ja lõpetati RAMi juurtega (G. Ernesaksa "Laine tõuseb"). Nende vahele mahtus Tormise ja Tubina laule, vana-, romantilist ja modernset muusikat ning ka esiettekanne. RAMil võimaldati keskenduda nii eesti koorilaulmise traditsioonidele kui ka laus-novaatorliku koorikasutamise probleemidele. Tõenäoliselt oli E. Hämeenniemi Lõuna-India klassikalise tantsu bharatanatyani saateks mõeldud rütmiliste silpide retsideerimine koorile piisavalt keerukas ülesanne, kuulajale aga ei saanudki päris selgeks, kas sellist rabadat kõlapilti taotleti. Teine lõppeva sajandi "toode" E. Cossetto spirituaal "Hammering" oli hoopis selgeilmelisem ja väga mõjus oma kirglikes kordustes. P. Vähi värskete "Planet Cantata" - tellitud Polygram/Polymedia Record Company poolt ja sellele ka septembris plaadistatud - pani taas kord imetlema autori oskust pealtnäha lihtsate vahenditega ja otsekui mängeldes kokku seada viielõigulist "keskmikvormi", kus vokaal, kellamäng (Arsise Käsikellade Ansambel) ja tamera-kõla kujundab mõneti müstiliskosmilise - ikkagi Planeedid! -, aga ometi siiralt lüürilise ja puhta helimaalingu. Esitus oli muusikaliselt perfektn, ent kuna inglise keel "pole olnud ühegi mehe emakeeleks" (vt Muusikaleht nr 11, lk 2, keskmise veeru lõpus), jättis diktsioon mõneti soovida.

Kava vapustavainaks elamuseks oli mulle Tormise "Viru vande" pingeline, kontrastiderohke ja väga mehine esitus, selle kõrval jäi sama autori "Muistse mere laulud" natuke laialivalguvaks. Imeliselt intiimse hääleandmisega humas Tubina "Õhtulaul". Ernesaksa populaarset "Laine tõuseb" pole aga vist dumaamiselt nii erutav-heitlikus käsituses varem kuulnudki.

Ants Soots on kahtlemata üks väarikamaid Ernesaksa mantlipärijaid ja tema tõlgitusoskuste ja koori potentsiaali rakendamise võime pidev täiustumine töötab Eesti Rahvusmeeskoori uue kuldaja peatset saabumist. Tõepoolest on vaja seda meie muusikakultuuri kunagist lipulaeva "kuulata uute kõrvadega" ja tunda tema üle uhkust. Kui midu ei saa, õppigem tunnustamist ameerik(aeest)lastelt.

Aplombika pealkirja "Viini klassika. Pariisi sarm. New Yorgi rütm" varjus andsid Jean-Claude Gérard ja Boris Björn Bagger õige meeleoluka kammerkontserdi, mille eredamaid elamusi ei osanud ma sokutada ühtegi pealkirja "rubriiki". Viini klassika ei tulnud midugi kõne alla, aga kas L. Sumera "BBB-le ja ta sõbrale" või P. Vähi "Müstiline ühinemine" võiksid uhkustada prantsuse sarmi või ameerika rütmiga? Ometi kõitis nende palade värvikus, julged mänguvõtted, ilmselge loominguline hoogsus ja ansamblist seoste vaimukus hoopis enam kui näiteks F. Hünteni valsid või N. Paganini Romanss, isegi osad A.

Piazolla kuulsast Tango ajaloost ja ameerika flötisti T. Wheateri "Kõrged kantsad". Kuigi, jah, oma põneva helipildi ja ülesehitusega sai viimasest efektn lõpunumber.

Publiku reageering on suhteline mõiste

Novembris esinesid Eesti Kontserdi organiseerimisel mitmel pool prantsuse flötist Jean-Claude Gérard ja kitarrist Boris-Björn Bagger Saksamaalt, kelle ema oli eestlane.

Viljandis

juhatas B.-B. Bagger lisapalasisse puhtas eesti keeles. Seda kontserti 16. novembri Sakalas kommenteerinud Aime Jõgile ütles B.-B. Bagger, et J.-Cl. Gérard oli sel päeval veidi mures, "küsis mu käest, kas ta mängib valesti, et publik on nii jahe". A. Jõe sõnul oli "viljandlaste vastuvõtt kohalikke olusid arvestades vägagi soe".

B.-B. Baggeri lühiintervjuu Tartus

Pärast esinemist Tartus andis Boris-Björn Bagger Muusikalehe jaoks lühiintervjuu. Bagger ütles, et ta mängib meelsasti eesti heliloojate Lepo Sumera, René Eespere, Raimo Kangro jt kirjutatud muusikat. Nüüd on tal kokkulepe Lepo Sumeraga, et viimane kirjutab esiettekandeks aastal 2000 topletkontserdi flöödile ja kitarrile ning flöödile koos orkestriga. BBB on leidnud ka Eestis häid kompuuterispetsialiste, kes teevad heakvaliteedilist nooditrüki. Ta lisas, et kahe aasta eest oli Tartu saali akustika lausa õudne, nüüd, pärast ümberehitust, on seal mõnus mängida.

Bagger lausus, et tema soontes voolab peale eesti ka taani ja vene verd. Tema suguvõssa kuulub ka Aleksandr Skrjabin. Muusikaalsuse olevat ta pärinud vanavanematelt. Ta ütles endal olevat pärimisõiguse ka krundile, kus Pärnus asub Chaplini keskus. Ta loodab selle krundi õigusjärglasena tagasi võidelda.

Oma suurimaks saavutuseks peab B.-B. Bagger jaanuaris-vebruaris 2000 ilmuvat maailma suurimat muusikaleksikoni, mille kallal ta on töötanud kaks aastat. CD-plaadil väljaantava leksikoni kaudu saab infot 300 tuhande maailma muusiku kohta 50 keeles. Ja seejuures pole plaat hinnalt kallis.

Malle Elvet

Nii J. C. Gérard kui ka B. B. Bagger on meie vanad sõbrad Karlsruhest; Bagger valdab tänu Tartus sündinud emale kogunisti eesti keelt. Mõlemad on oma pillil virtuosid ja leidnud ansambelis hämmastavalt kauni ühiskeele, mille olulisemateks komponentideks on isikupära ja teineteise sügav austamine. Nende koostööd Estonia kammerlava õdusas kujundusvalgustuses (kompliment EK-le!) oli väga

meeldiv jälgida. Siiski tundus, et kitarrisaade võinuks olla mitmelgi puhul dünaamiliselt sõnakam; üks vähestest eranditest oli Mozarti "Türgi marsi" uljas saatepartii.

Kõik kolm seadet oli B. B. Bagger teinud osavalt. Lisaks Mozarti klaverisonaadile kõlasis ehtsalt ka E. Satie Gymnopedie ja Paganini Romanss. Siiski väärised - rakendades a b a vormi - Sumera ja Vähi originaalid kõrgeimat hinet.

Vene kultuuripäevad Eestis töid Tallinna idanaabrite muusikakultuuri kõrgkihi: Suure Teatri solistid, Tšaikovski nim. konkursi laureaadid, Kremlis koorikapelli, dirigendi Nikolai Aleksejevi koos pianist Sergei Glavatskihiga (18. novembril).

ERSO esimest külalisdiregenti (1997/98) tunneme kui muusikast suurt osasaamisrõõmu pakkuvat kunstnikku, kelle käe all hakkab ERSO kõlama eriti suurepäraselt. On põhjuseks tugevast loovisiksusest lähtuv aura või oskus teha proovides tulemuslikku tööd? Kumatigi osutus lõpp-produkt kaaskiskuvaks. Juba Glinka lihtsakoelises, sentimentaalses Valss-fantaasias avastas N. Aleksejev "peidetud väärtusi". Hoides tempot ootuspärasest aeglasemana, tõi ta esiplaanile pala intiimse lihtsuse, lüürilise nukruse.

Vene muusikaga ka jätkati. Rahmaninovi suhteliselt vähemmängitud 4. Klaverikontserdi ülekaalukalt lõõkpillile omast teravat tehnikat hiilgavalt valdav S. Glavatskih on vene interpretidele hädavajaliku konkursikalalipu läbinud viiel korral (nende hulgas ka Rahmaninovi-nimelise) ja on staatusel Moskva Riikliku Filharmonia solist.

Tšaikovski V sümfoonia publikumenu on tänapäeval vaidlustamatu, seda naljakamana näivad sajanditagused väited, et selles pole "midagi muud peale rutini ja tühipaljaste helide"! Igatahes leiti Estonias, et teose täiuslik esitus vääris hurraahõikeid ja trampimist. Kuigi sümfoonia n-õ sisu: "täielik alistumine saatusele, kõhklused, kaebused, väljapääsu otsimine, saatuse võitmine" meid kuulamisel ei kammits, liigutab Tšaikovski meloodiate ilu, fantastiline orkestatsioon ja vormitüüsi hingepõhjani.

23.-29. novembrini toimund neljandalt rahvusvaheliselt uue muusika festivalilt NYYD'99 saadud muljed näivad lähidistantsilt - vähemalt akustilise muusika poolel - mitmetähenduslikena ja dünaamilisena. Ühe komponisti loomingue eripärasse lubasid põhjalikumalt süüvida autoriõhtud (mis paraku küll ei pruugi, aga võivad kujuneda ka mõneti väsitavaks). Kahtlemata on nii York Höller kui ka Kaija Saariaho silmapaistvad tegijad nüüdisaja muusikas ja nende isikupärase loomeideede tutvustamine igati asjakohane.

Autorid ise kohal

Pariisis oma haridustee lõpetanud ja sinna ka elama jäänud soomlanna K. Saariaho* "tämbrihise harmooniaga, pikalt kulgevate ja unenäosarnaselt rikaste" teoste avasüli vastuvõtmiseks- mõistmiseks justkui ei piisa tavapärasest "muusikaastingust". Kas ei peaks selle äärmiselt komplitseeritud ja intellektuaalse, elektrooniliselt ja digitaalselt töödeldud ja akustilistelt instrumentidelt tulnud helide meisterlikust ühendamisest, enamasti ka live-elektronika sekkumisest sündinud muusika omaksvõtt toetuma vastavale teoreetilise-

psühholoogilise ettevalmistusele?

Aistinguliselt "päralejõudnuks" võis pidada sopranile ja elektroonikale loodud teost "Lonh" ("Kauge")**. Peaaegu pimedas saalis laulis Anu Komsu 12. saj. pärit oktsidentaalikeelset teksti müstilisel afektiivsel helifoonil, kus kasutatud selle teksti mitmes keeles lausutu resonantse ning linnulaulu, tuule, vihma jm häält.

Esialgselt G. Kremerile ja sümfoniaorkestrile loodud viiulikontsert "Graal Théâtre" kõlas ümbertöötatuna suurepäraselt viiuldajalt John Storgårdilt ja Avanti!-lt. Muide, autor analüüsis enne teose kirjutamist Kremeri mängu arvuvi abil ja lõi nii leitud struktuuridest lähtudes kontserdi harmoonilised struktuurid! Viiulipartiis pole tehniliselt midagi "loomuvastast", kuid samas on äärmiselt vähe leidnud rakendust see võimalustearsenal, mis eristab viiulit näiteks löökpillist.

Teises instrumentaalkontserdis "Amers" tšellole (Anssi Karttunen) ja live-elektroonikale puudub täielikult duaalus, soolopill ei "võistle" saatetgrupiga. Siinsete harmooniastruktuuride aluseks on spektrogramm "sügavast" trillerist heli ja ülemheli vahel.

Saksa helilooja Y. Höller, kes viibis, nagu Saariahugi, ise kohal, on tuntuks saanud elektronmuusika teoreetikuna ja vahendajana. Akustilise heliloomingu vallas on ta jõudnud välja Gestalt-kompositsiooni mõiste ja tehnikani. Tema esimene "kõlakujundile" rajatud teos "Antiphon" keelpillikvartetile kõlas ka Reval Ensemble'i kontserdil. Siin lahendab Höller "esteetilisi probleeme akustilise ja elektroonilise heli korrastamisel". Tegu on niisiis muusikaga kahele ansamblile, milledest varem jäädvustatu jõuab juhet mõõda muusiku kõrvu ja dikteerib neile tõlgitsuse "parameetrid". Hölleri teised kolm helitööd olid, vaatamata oma "sisuliste aluste täielikule erinevusele", siiski küllalt üheplaaniilised.

Meie meeste (naiste) muusika

Nagu NYJDil tavaks, rõõmustas seegi kord eesti uudislooming

Festival algas noore helilooja Helene Tulve "Sula" esiettekandega. A. Põldmäe, E.-S. Tüüri ja J. Charpentier õpilane saavutas nulli rahvusvahelisel uue muusika rostrumil oma kammerteosega "a travers" teise koha, sümfoniaorkestri väljendusvõimalusi kasutas ta nüüd esmakordselt.

Üksteist kriimustavate helivoogude pidevat tihenemist kõike teelt pühkivaks kooseks põhjendas autor ideega tähistada kliima soojenemisega seotud sulamisprotsessi. Veel kammerlikku mõttearendust omavas helitöös on paljulubavalt huvitavaid tämbriseostusi, ootamatuid kõlakooelusid, ilmselt ka mõjutusi gregooriuse koraalist.

E.-S. Tüüri Viiulikontserdi klassikalisele vormikäsitlusele viitab vaid osade tempovalik, sooloparti suhe orkestrisse on kaugel tavapärasest. Alates I osale iseloomulike figuratsioonide pendeldamisest viiuli ja orkestri vahel jätkub sooloosaate üksteisesse sulandumine järgeveateski osades. Siiski on solist juhtpositsioonil, käivitades suundumused aärmuslikesse seisunditesse – kontrastsed intonatsioonidegrupid kasvavad kord dramaatilisteks puhanguteks, kord hääbuvad olematuks.

Kontserdi solisti Isabella van Keuleni arvates on Tüüri teos kuulajale avatud ja see on kahtlemata õige tähelepanek. Kontsert pakkus katkematu rõõmsaks

* Mõningatel, seni kontroollimata andmetel on temas ka eesti verd. – Toim.

** Sellele tööle on otsustatud anda Põhjamaade Nõukogu muusika auhind 2000. – Toim.

tegevat huvi ja "läheb arvesse" kui üks Tüüri seni paremaid töid.

Avakontserdi tõmbenumbriks oli siiski maailmakuula vokaalansambli Swingle Singers'i ja Paul Mägi juhutatud Rahvusoperi Estonia sümfoniaorkestri ühistöö Berio Sinfonia's. Pealkiri on siin puhetümoloogilise tähendusega, märkides erinevate – vokaal- ja instrumentaalsete – partiide koosmängu. Tõepoolest oli raske eristada pillide ja kõneldud-laudud sõnade tämbreid, tekst – näiteks Brasiilia vee tekke analüüs (!) – ei ületanud seetõttu tajutavuse piiri. Ainus "valgustatud hetk" oli Martin Luther Kingi nime väljaütlemine II osa lõpus. III osa peab autor kõige eksperimentaalsemaks, sest võttes aluseks Mahleri II sümfonia Scherzo, tuletas ta muusikalisi kujusid Bachist Webernini ja edasigi.

Ühe kesksema avangardisti tähtse esitus võeti vastu tormiliste kiiduavaldustega, millele Swingle Singers vastas oma alati furoori tekitava Bach-seadega – seekord küll mitte täiesti laimatuna.

René Eespere esiettekandele tulnud keelpillikvartetit üllatas helikeele värskuse ja intonatsioonilise kontrastusega. Autor ise väidab end kõikevat "panteistliku ja kristliku maailma vahel", kuid tema muusika nautjale on olulisem selles peituv eetiline sõnum, üldnimilike põhimõtete väärtustamine.

Tallinna Keelpillikvartetit esitas oma 15. tegevusaastat tähistanud kontserdil ka Peteris Vaski "Suvised laulud", kus tihedad viited looduskujunditele – lausa linnukoor! – on ilmselgeks illustratsiooniks kirikuõpetaja perest pärit Vaski vajadusele külvata ahistavasse maailma lootust. Enamvähem sama missiooni sisaldab Kanada komponisti M. Mozetichi "Kaebelaul segitrambitud aias" (1992). Tituleeritud nüüd pärast ekspresionistliku ja minimalistliku perioodi läbimist "lopsakaks postmodernistlikuks romantikaks", segab Mozetich oma töös kokku traditsioonilist, poppi ja modernset helikeelt äärmiselt osavalt ja väljendusrikkalt.

Kahtlemata kujunes suursündmuseks Toivo Tulevi "Care de l'Est" esietekanne Ensemble Court-Circuit'lt. Suhteliselt harva avalikkusesse ilmuval Tulevil on aga edasi anda sedavõrd koondumaid-settinumaid mõtteid. Seekord ärastõimistest, kojujõudmistest, vabadusest...

Too õhtu pakkus üldse palju põnevat, eeskätt G. Grisey suurvormi "Vortex Temporum" näol. See laotus kuulaja ette keeristekülla helidemaastikuna, milles kõrgplatoonas kerkis pöörane klaverikadents. Huvitav on Grisey arvamus, et hajutamaks esinejate ja publiku ebamugavustunnet teose osadevahelise vaikusega on vaja sinna "kirjutada hingetõmbeid, müra ja helivarjundeid" (!?).

Omamoodi intrigeeriv oli T. Murail "La barque mystique" aärmuseni viidud värvide vaheldumise-vastandamine, mis "töötas nagu kellavarik".

Mõni sõna Ensemble Court Circuit'ist: "Lühiühendus" loodi 1991. a flötisti ja dirigendi – jaa, 5-6 mängijat dirigeeritakse! – P.-A. Valade'i ja teiste kunstiinimeste eestvedamisel esmaklassilistest prantsuse solistidest esmärgiga tutvustada just prantsuse nüüdisaegset muusikat. Seda nad teevad ilmselge meisterlikkusega!

Oper ka platsil

Üle paljude aastate esietendus festivali raames taas üks täispikk eesti ooper – Kangrote "Süda". Juhtimaks publiku tähelepanu süžee tegevuspaigale olid meditsiinitöötaja kitslismütsi-maski rõivastatud kõik alates riiehooldjast. Ja esimene sõna, mida kuuldi pimenenud saalis, oli "Doktor".

Maarja ja Kirke Kangro libreto keerleb siirdamiseks võetud, kuid mitte siirdatud südame ja sellest alguse saanud tragöödia ümber. Ent traagikast on ooperi muusika ja lavastus mõõdunud kauges kaares. Igasuguseid ebardeid – 16sõrmeline pianist jt – loonud kasu-

ja kuulsusahne Doktorit altnimekut Vürsti katses on pigem naeruvääristatud kui dramatiseeritud. Paraku ei sarnane Doktor, tema naise ja Postimehe "vabatahtlik vangistamine" ruumi, kust väljapääs puudub. happy end'iga.

R. Kangro suur ooperikirjutamispraktika tuli talle kasuks kohati õige värvikate, karaktersete ja lustakate numbrite ning ka ooperi süžeele terviku loomisel. Näib, et lavastus ja lavakujundus (N. Kuningas ja A. Eras) ongi lähtunud just tempokast-rütmilisest, sageli ironilisest muusikast.

Peategelastest veensid vokaalselt-mänguliselt teistest enam (Põrgu)Vürst (Ain Anger), Doktor (Rauno Elp) ja Postimees (Alar Haak). Kuna ooperi tekst on piisavalt vaimukas ja tegevustiku jälgimisel oluline (tagumistesse ridadesse "tõlge" ei paista!), lisas eeltoodutele plusspunkte ka hea diktsioon, mida paraku feminiinse poole – Pirjo Levandi, Margit Saulep ja Mare Jõgeva – kohta ei saanud öelda. Samas oli Doktoriproua seksinälg ja edvistav käitumine P. Levandil välja märgitud säravalt.

Jääb vaid loota, et esietenduse suur publikuhuvi säilib ka edaspidi.

Lõppkontsert

pani publiku kihama. Äsja võiduga Soomest naasnud Olari Elts sai juba lavale ilmudes tormilise aplausi ja loomulikult ei petnud NYJD Ensemble – ühtaegu oma sarja "Hüvastijätud" teise kontserdiga – publiku üleskõtetu ootusi. Kui siis veel lubati ka rahval ühes loos kaasa lüüa, kerkis vaimustus pilvini.

Alustuseks esietekantud Märt-Matis Lille "Üleminekurituaali" iseloomustab minimaalsete vahenditega selliste visuaalsete assotsiatsioonide loomine, mis kutsutud tähistama inimese elu olulisemaid pöördepunkte.

Täieliku kontrastina vaikuses aeglaselt kulgenud avaloole käivitas M.-A. Turnage'i "Kolm hüvastijattu" NYJD'i päevil ununema kippunud meloodiavood ja andis mängijatele, eriti altistile (H. Eespere) võimalusi tundeliseks eneseväljenduseks.

Ühe lõppeva sajandi isikupärasema ja mängitava helilooja Tõru Takemitsu looming sünteesib edukalt Ida ja Lääne muusikakultuuri, on ühtaegu Lääne avangardi ja Ida poeetilise mõjuväljas, ning muidugi tihedalt seotud looduse, kõiksusega. Imekauni vahelapalana tema "Kolme puu" ja "Archipelago S" vahel kõlas pianisti Jana Peaske esituses Turnage'i "Viis Tõrude".

Nagu öeldud, "ahhetati" ja karjuti lõpunumbris Tan Duni "Ringis" neljale triole, dirigendile ja publikule. Ja veel – kuna triod paiknesid saali eri punktides, võimaldus näha O. Eltsi dirigeerimas otsevaates – elamusi kuipalju!

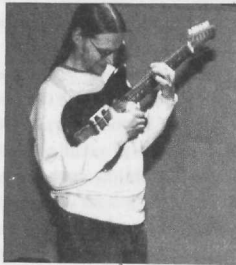
Ines Rannap

Kui 18. novembri kontserdil viibinu võrdleb kahte arvustust (vt M. Raisi "Kohati hülgavalt, kohati labaselt" lk 16), leiab ta neis olulisi erinevusi. Milline oli Teie mulje? Kirjutage sellest meile! – Toimetusele.

Nyyd '99

Elektronmuusika

Selle aasta NYJD-festivalil oli elektronmuusika esindatud peaaegu ainult multimeediaalsete teostega: neli neist esiettekandena. **Rauno Remme** elektronoooper "Zond"

teene on siin ka libretistidel (Anneli Remme, Madis Kalmet). Teos on põnev ja teravmeelne, selle temaatika arvutite elust kuulub täielikult meie aega. Kümme aastat tagasi oli võimatu niisugut teost luua, sest peaaegu kõiki tegelasi-arvutivahendeid ei olnud veel olemas. Inimene, kes ei tea, kuidas töötavad arvutid, ei saa ka praegu teose huumorist aru. Süžee pöörleb selle ümber, kuidas armuvad konkureerivate firmade IBC ja Macintosh arvutid. See meenutab "Romeo ja Juliet" ning libretos on teravmeelselt kasutatud katkendeid sellest näidendist. Muusikaline keel on diatooniline, kõik partiid on väga sobivalt kirjutatud häälele. Seda on kasutatud mitmekülgset, võime kuulda mitte ainult laulmist, vaid ka kõnet. Suure mulje jättis kontratenori teravmeelne partii. Instrumentaalpartiid meenutavad kohati levimuusikat, sellele on lisatud ka arvuti-maailma helid ja mürade salvestused. Kõik lauljad ja instrumentalistid olid väga head.

Suurt rolli mängisid videovahendid. Neid näidati kahelt ekraanilt, ühel neist pilt oli projitseeritud õhupallidele. Kujutiste sisuks olid fotod, arvutireklaamid (millele kaanes vastav tekst), katkendid filmidest. Paljud neist jätsid absurditeatri mulje, ei olnud seotud eriti ka nende süžeed; kuid nii oli see mõeldudki (video: Jaan Toomik, Jaan Paavle). Hiilgav oli ka lavastus (Ardo Van Ratten, Taavi Eenmaa). Eriti teravmeelsena tundus mulle arvutimissa paroodiline stseen Uue Testa-

mendi teksti kasutamisega "arvutijumala" häälega lava tagant. Kogu ooper on šedöövr interaktiivses žanris. See väärib lavastust ooperiteatris ja regulaarset näitamist publikule; tõsi küll, seda on tehniliselt küljest väga keeruline teha.

"How to Make a Lovesong" video- ja helilindile on interaktiivne teos, kus muusika kuulub **Raakel Sillale**, video aga Maik Rõngespale ja Juri Loginovile. Teose struktuur on äärmiselt primitiivne, see baseerub kujundite kordamisel täpsel või natuke muudetud kujul nii muusika- kui ka videoreas. Kunagi, umbes 10 aastat tagasi, oli see tehnika progressiivne ja nõudis intellektuaalset pinget; praegu aga paistab ülimalt banaalsena. Pealegi baseerub muusikaline keel standardsel popmuusikal, kus kogu areng piirdub häälte lisamisega. Publik võttis teose vastu entusiasmiga.

Järgmine oopus kandis pealkirja "Cityscapes/Linna-maastikud", mis nähtavasti tuletatud sõnakombinatsioonist "Landscapes/Maastikud". Muusika autoriteks on kaks EMA üliõpilast: **Arian Levin** ja **Paul Lilje**, kelle loomingulised püüdlused paistavad langevat sageli ühte – mõlemale autorile on iseloomulikud filosoofilised kalduvused ja ruumiefektide kasutamine. Sarnaselt tõlgendavad nad ka traditsioonilisi pille. Teos on loodud neljale esitajale (kitarr, saksofon, löökpillid ja hääle) ning kvadrofoonilisele lindile (kasutatud on ka lindistatud linnahelised). Muusikas kõlab midagi ürgset, mis meenutab kohati Pärti. Ansambel koos seisus Lauri Jõelett, Vambola Krigul, Annika Saar ja Eve Suslov (kes kõik on ühes kohas nimetatud ka muusika autoriteks) mängis suurepäraselt.

Videorida (autorid: Andrus Kõressaar, Lauri Laasik, Indrek Järve, Ivika Kivi, Andrus Vihmand) näidati kahelt ekraanilt, millel olid sümmeetriliselt liikuvad joonised, fotod, skeemid, filmikatkendid jne. Nende sisuks olid mitte "maastikud" otseses mõttes, vaid kõik linnas leiduv,

kõigepealt inimesed erinevates seisundites. See tegi teose idee palju sügavamaks. Kujutistega tehti igasuguseid muudatusi, mida võimaldab nüüdisaegne tehnika.

Kolmanda kihi moodustas liikumine (Jarmo Karing, Anu Mölder, Tiina Mölder, Ave Tuumalu, Eike Ülevain), mis kohati meenutas moderntantsu. Kuid esmajoones oli see väga osavalt lavastatud abstraktne pantomiim. Žestid olid ajakohased ja täendasid väga hästi muusikat ja videorida.

Lepo Sumera multimeediaetenduse "Südameasjad" aluseks on inimkeha, kõigepealt süda, mürad. Idee iseenesest on väga huvitav. Kuid eelkõige on see instrumentaalmuusika, mis meenutab tema "Mängu kahele" selle vahega, et siin on kasutatud nelja pilli. Peale selle on "Mängu kahele" saateks ainult *live*-elektronika, siin aga ka video. Tähtsamad on selles teoses meisterlikult kirjutatud instrumentaalpartiid; flööti, tšello, saksofon ja löökpillid mängivad esialgu eraldi, siis koos. Pillide partiid on tonaalsed. Video näitab mängijaid ekraanilt korraga värvilisel taustal. Helilooja sõnade järgi on instrumentaalpartiid, elektronhelid ja see taust tuletatud inimkehast, kuid on selge, et seda võib komponeerida ka traditsiooniliselt või lihtsate arvutiprogrammide abil. Teos kõlas Janika Lentsiuse, Aare Tammesalu, Villu Veski, Kristjan Mäeotsa ja autori suurepäraselt esituses väga efektselt.

Minu meelest peegeldub selles teoses üks kogu Eesti "keskmise" heliloojate põlvkonna juures avalduv tendents. Nimelt arenevad need heliloojad, keda ei ole huvitanud elektron- ja arvutimuusika (Kangro, Eespere, Tulev, Sisask jt) rahulikult edasi; need aga, kes komponeerisid elektronmuusikat, pöörduvad mingi piirini jõudnult, erinevalt oma välismaistest kolleegidest, tagasi instrumentaalmuusika juurde või ei komponeri üldse (juhul, kui nad löid ainult elektronteoseid). Loomulikult

kasutavad nad seejuures kõik eelseid, mis võib anda komponeerimine arvuti abil ja töö stuudios. Sumera puhul, kellel on materiaalsed vahendid, anne ja oskus elektronmuusika komponeerimiseks, on seda näha eriti selgelt. Isegi multimeediaalsel etendusel valitseb tal instrumentaalmuusika mõtteleolika.

"**Metal Zombi**" (muusika autor on hollandi helilooja Huib Emmer ja videorea autor Remco Schuurbiers) on väliselt Sumera teosega sarnane viieosaline tsükkel. Videot näidatakse ka kolmelt ekraanilt, millest kahel on sama pilt, kolmandal aga sümmeetriline ja suurendatult. Kuid pildid on teistsugused: fotod, skeemid, filmikatkendid, värvilised plekid, kollaažid jne. Fragmentid kohati korduvad, kohati liiguvad edasi-tagasi; peale selle vahelduvad kujutised tajumise piiriga arvestatult kiiresti ja väikese erinevusega ajas, nii et jääb mulje, nagu oleks kolmel ekraanil kolm erinevat pilti.

Elektronikat kasutasid ka saksa helilooja York Höller ja soomlane Kaija Saariaho oma kontsertides.

Oli veel üks kontsert, kus elektronika mängis võrdlemisi suurt rolli. Pean silmas **Weekend Guitar Trio** õhtut, kus Mart Soo, Tõnis Leemets ja Robert Jürjendal mängisid *live*-elektronika saatel elektrikitarridel oma ja Tõnu Kõrvitsa teoseid. Need olid oma stiililt mõneti erinevad. Mart Soo pala "Ookus Pookus", inspireeritud Paul Klee loomingust, meenutab vähe traditsioonilist kitarrimuusikat. Siin ei ole midagi kergest žanrist. Värvikas teos on sarnane ekspressionistlikuga. Samas vaimus on välja peetud ka Kõrvitsa "Halo" – abstraktne muusika, kus *live*-elektronika osa on väga tähtis. Tõnis Leemetsa "Etnoautomat" ja Robert Jürjendali "Vahetus" on rohkem seotud traditsioonilise kerge muusikaga; neist meeldis mulle eriti teine, väga teravmeelne pala. Selle kontserdi küllastajaks oli peaaegu ainult noorsugu, kellele oligi adresseeritud nelja autori muusika.

Mark Rais

SEE KRAAM OLI RAMi KÄPAS, SEE TULI

Eesti Rahvusmeeskoori kontsert "Siin olen kasvanud tasasel maal" oli nostalgiline tagasivaade eesti meeskoorilaulule läbi aastakümnete. Laulude valik kajastab hästi heliloojate-luuletajate muret ja ängi, aga samuti ka siirast rõõmu oma maa ja rahva üle.

Siit, tasaselt maalt on võrsunud ka ise see koorimuusikale jäägitult pühendunud mees, kelle 70. sünnipäeva me hiljuti tähistasime. K. Areng koorijuhina on palju korda saatnud, tema töö on jäävaid tulemusi tundub, et aastad on hoogu aina lisanud. Estonia kontserdisaalis toimuski see hilinenud sünnipäevakontsert RAMiga, mille dirigendiks ta oli aastatel 1966-1990.

Esimeses osas kõlas eesti kooriklassika. Esitatud laulud (autorid K. Tünpu, A. Läte, E. Aav, V. ja A. Kapp, G. Ernesaks jt) on vastu pidanud ajaproovile ja veenvalt tõestanud oma väärtust. Nende eri karakterite ja meeleolukontrastidega lauludele ("Pilvedele", "Õsöse ära kadus", "Kaluri laul", "Püha paik", "Veart kellad" jt) on omane selge harmooniline plaan, hea kõlavus. See pakub mõnu lauljaile ja on eelduseks õnnestunud ettekandele.

Kava teises pooles astuti tubli pikk samm edasi, kuulsime nüüdisaegsema helikeelega ulatuslikke koori-

kompositsioone. Kui palju tuntakse-teatakse heliloojat T. Lepikut? Tema loomingu nimekiri pole pikk, valdavam osa on kirjutatud koorile. "3 Betty Alveri luuletust" ("Tähetund", "Tulelaul", "Räägi tasa minuga") on originaalne, folkloorsete elementidega teos. Tehniliselt komplitseeritud, väga isikupärane omalaadse koorikäsitlusega, kooriunisoonele iseloomulik retsitatiivsus I osas, tokaatalikkust, instrumentaalmuusikast pärit võtet (selle iseloomu annab tugeheli pidev rõhutamine), kõneintonatsioonid kohtab II osas. Kaunis on ülemhelidereal baseeruv III osa. Lepiku looming on jõukohane üksnes profikooridele, lihtsaid teoseid polegi. Koorimuusikat analüüsivas artiklis (Rahva Hää 1974, nr 292) on mulle meelde jäänud ainult üks A. Semperi etteheide heliloojale: miks ta kirjutab nii vähe? Täna pean küsima: kuhu ta on kadunud?

A. Marguste "Meestoonides" eksponeeritakse järjestikku mitut rahvamuusikast pärit meloodiat, loo lihtsas ülesehituses võib aga materjali arendusvõtete, faktuuri leidlikkus. Eeslauljad ja koor, meetrumi vaheldus viitavad rahvamuusikat iseloomustavale esitusviisile. V. Tormise "Hamleti lauldes" I ja II avaneb maailm (P.-E. Rummo tekstide

sisulise väljenduse kaasabil) teisest kandist. Lauldi "Hamleti laulu" I. H. Tauk on kirjutanud: "Kaks koori, kaks maailma - võõrast ja valusat, sõltuvalt seotud, on nende laulude muusikas vastamisi. Tonaalne muusika, igas üksikliinis lihtne, aga liitunult keerukamaid kooriteoseid, mis meil kirjutatud. Tugevasti mõjuvad sõnatult ähvardava, roomava ostinato-fooni ühendamine soolokoori kontrastse, väljendustiheda retsitatiiviga." On Tormise originaalloomingu üks tippe ("Meie varjude", "Maarjamaa ballaadi" kõrvale), kooritehnika stiili, käekirja arengu näide.

Hästi meeldisid sama autori "Helletused" (A. Tamme ja M. Härma järgi). Koori ja solisti (sopran A: Asszonyi) partii koosmõjul, põimudes ja arenedes kasvab teos haaravaks mõjuva kulminatsiooni ja lõpplahendusega pinget ülalhoidvaks helimaalinguks. Mõnesugust kõhedust tundsin "Pikse litaania" lõppedes - minu mõte liigub vokaalsemate radade suunas.

RAM on muutunud-noorenenud. Rõõmustas I tenori kiiduväärne tase. Ka bassirühma sügavus-kandvus on märkimist väärt. Kontserdi lõpus ütles Arengki: "Teis on potentsiaali. Selg sirgu ja edasi! Usun kindlalt, et murepilved RAMi kohalt on kadunud!"

Andres Vahisalu

KUHU LÄHEB FOLK?

Novembris võis maakonnalehtedes lugeda vähemalt kahte murelikku artiklit folkmuusika tuleviku kohta.

Põlva rahvamuusika entusiast Ülle Põdekrat kurdab 4. novembri Koidus noorte ükskõiksuse pärast selle muusikaliiği vastu. "Kui maakonnas saaks olema kaksiki noorteorkestrit, oleks see suur saavutus," kirjutab ta. Neid oleks aga, pidades silmas ka seltskondlikke üritusi, tantsu, hädasti vaja. "sest peamiselt eakatest koosnevad orkestrid ei jaksa enam saateks mängida".

Samast alatoonist on kantud ka 19. novembril Sakalas ilmunud artikkel rahvamuusika-alasest ümarlauast Viljandi Kultuurikolledžis, milles osalesid selle ala tipud kogu Eestist. Märgitakse, et rahvamuusika on tuhkatrüinu-teisendis nii üldhariduskoolides kui ka muusikakoolides, kus keskendutakse vastavalt koori- ja klassikalisele muusikale. Võib kohata üleolevat suhtumist rahvamuusikasse. Anneli Kont-Rahtola omakorda rääkis, et Sibeliuse Akadeemias on juba 15 aastat antud rahvamuusika-alast haridust.

Mardi- ja kadripäeva tähistamisest
Samaaegselt on huvitav jälgida, kuidas maakonnalehed valgustasid mardi- ja kadripäeva tähistamist.

Mardipäevast oli suhteliselt vähe juttu ja nähtavasti peegeldab see ka tegelikku olukorda. Üks omapärasemaid järele-reegiringuid on Anna Gassevi allkirja

kandev lugejakiri Jõgevamaa Vooremaas. Autor jutustab, kuidas tema kodus käisid noored mardid, laulsid tänapäevaseid, mitte vanu mardilaule, üks jõmpsas ütles, et ta on maanteerõõvel ja lubas isegi oma põuetaskus katsuda püstolit. A. Gassev soovib koolides enne kadripäeva ka mõni minut pühendada kadrikommete tutvustamisele.

Kas selle artikli mõjul või mingil muul põhjusel, aga kadripäevaks olukord muutus. Sealtsamast Jõgevamaalt teatatakse, et Kassinurmes oli suur martide-kadride trall. Mujal Eestis, eriti Valgamaal, oli asja võetud veelgi tõsisemalt. Valga Gümnaasiumi aulas peeti loenguid kadripäevast ja Tõrvas korraldati kadrikarneval.

Oli võetud meetmeid ka kadride ohutuse tagamiseks. Maakonnalehtedes oli olnud kurtmisi selle üle, et praegusel äreval ajal kardeti marte tuppa lasta. Kadrid olid võetud Suure-Jaanis politsei ja noorkotkaste kaitse alla ning Kassinurmes täitsid samu funktsioone tuletõrjujad. Järvamaa Teataja ajakirjanikud tegid kadrireidi maakonna tuntid inimeste kodudesse. Neid võeti erinevates kohtades erinevalt vastu. Teatud eranditega võis aga täheldada üldist tendentsi: kõige arglikumad ja tõrksamad olid igat laadi ametiisikud.

Kadripäeva ilme muutub koos ajaga. Noored õpivad küll ära ka vanu kadri-laule ja kadrikombeid (ajalehes Hiiu-maa avaldati

vastav K. Põldma ammune kirjutis), kuid seondivad neid ka tänapäevastega. Seda ka rõivastuse osas. Kassinurmes olid mardid-kadrid riietatud Miki-hiirteks, Rose-Mariedeks, printsessideks jne. Välja mõeldi uusi kadripäeva tähistamise vorme: Pärnus oli kadrijooks, Hiiu-maal aga koguni kadripäeva naiste võrkpalliturniir.

Episoodiliseldki teated maakonnalehtedest kadripäeva tähistamise kohta näitavad, et kus asja tõsiselt ja samal ajal teravmeelselt korraldatakse, tulevad ka lapsed ja noored meelsasti folküritustega kaasa, kohandades neid muidugi tänapäevastele tingimustele ja arusaamadega.

Folkintegratsioon

Narvskaja Gazetas ilmunud materjalid kadripäeva tähistamisest viitavad ka sellele, et folk on hea integratsioonivahend. Kadrideks käis, ja seda peamiselt eestikeelsetes kodudes, vene rahvamuusika ansambel Suprjadki. Arvestades ärevaid aegu teatati tulekust ette. Narva vene lapsed tähistasid kadripäeva Energeetiku kultuurimaja saalis, tegid eesti nalju, tantsisid eesti tantsu ja laulsid eesti laule. Eriti meeldis neile "Kui sul tuju hea...". Loo autor kirjutab, et vähemalt Narva laste kohta "pole õige väita, et eestlasi ei armastata - kõik saalis toimuv võeti vastu hurraaga".

Herbert Vainu

Vene kultuuripäevad

KOHATI HIILGAVALT, KOHATI LABASELT

15.-20. novembrini toimusid Eestis **Vene Föderatsiooni kultuuripäevad**. Need olid ürituseks-vastuseks Eesti kultuuripäevadele, mida peeti Venemaal kaks aastat tagasi. Päevade kontserdid olid Tallinnas, Tartus, Pärnus, Jõhvis, Narvas ja Viljandis: eesti publiku ees esinesid mitmed kuulsad ja vähemkuulsad ansamblid ja solistid.

Kui jätta kõrvale näitekunst, tants, kerge- ja rahvamuusika, astusid peaaegu kõik kollektiivid ja solistid üles kahel kontserdil: avakontserdil 15. novembril ja sümfoniakontserdil 18. novembril.

Esimese kontserdi, eriti I poole osas, oli kava koostatud nõukogude harjumuse järgi – venelased toovad kõrget kunsti sügavasse kultuuri-provintsi, kus sellest pole aimugi. Olid märgatavad madala maitse tunnused, labasuse jälgedega palad. Kontserti juhtis Svjatoslav Belza, keda ma kuulan hea meelega televisioonis, kuid siin oli tema konfereerimine liigne ja dubleeris suuresti kavalehte. See venitas kontserti ja publik hakkas laiali minema enne selle lõppu.

Esimesena esinenud **kammerorkester Moskoviija** oli üks parimaid. Ta mängis innustatult ja eredalt, andes peenelt edasi erinevate muusikastiilide varjundeid. Eduard Grats, keda me tunneme suurepärase viuldajana, näitas ennast ka hea dirigendina. Eriti õnnestus orkestril Tšaikovski keelpillisekseti "Mälestusi Firenzest" seade.

Väljapaistvaks pianistik on saanud ka **Polina Ossetinskaja**, keda mäletame Haastase imelapsena. Praegu on ta küps kunstnik, kelle interpretatsioonid paistavad silma sügava omapärasusega. Ta esitas Rahmaninovi kaks prelüüdi op. 23: nende tõlgendus oli filosoofiline. Ma arvan, et selles interpretatsioonis peegeldusid Ossetinskaja ameerika elukogemused. Prelüüdid kõlasid nagu abstraktsed "asjad iseeneses", Rahmaninovi elutragöödia muutus seal ajastu tragöödiaks. Esimest korda taipasin ma, et Rahmaninov ja Schönberg elasid samal ajal ja kirjutasid samadest asjadest. Kahtlemata peegeldus seal ka nüüdse Venemaa tragöödia, midagi sügavalt isiklikku.

Ülejäänud artistid, kes esinesid kontserdi esimesel poolel, mulle ei meeldinud. **Aleksandr Knjazev** viskas

millegipärast välja ühe osa Bachi tšellostidist; niisuguse "kaasautorsuse" tulemusena muutus võimatuks seda teost kuulata. Lauljal **Tatjana Erastoval** on hea hää, kuid halb diktsioon isegi vene keeles, psühholoogiliselt aga olid tema interpretatsioonid minu arvates täiesti valed. **Maksim Fedotov**, iseenesest hea viuldaja, mängis viiulipalade asemel ooperišlaagrite oma ämma tehtud labaseid seadeid. Esiteks ei asenda viiul isegi heade töötluse puhul inimhäält, teiseks oli näha, et ta ohverdab kõrge kunsti rahale.

See-est oli kontserdi teine pool hiilgav. Seda alustas bass **Vladimir Matorin**, kellel on niisugune hää, mis on ammu ajast olnud Venemaa uhkuseks. Ta kandis ette "Varjaagi külalise laulu" Rimski-Korsakovi ooperist "Sadko", Möldri aaria Dargomõžski "Näkineius", Mussorgski "Laulu kirbist" ja vene rahvalaulu "Piki Pitserskajat" – kõik stiili ja keele peene tunnetamisega, vormiarendu loomuliku dünaamikaga. Lisaks sellele olid tema interpretatsioonides näitekunsti väljendusrikkad elemendid. Teda saatva pianisti Svetlana Matorinaga oli tal haruldane kontakt. Niisugust absoluutset vastastikust mõistmist kõikides detailides esineb harva isegi perekonnaansamblikes. Ma nimetaksin tema esitust geniaalseks, kui kohati mind ei seganuks originaalteksti muutmised (nii sõnades kui ka muusikas) ja mõned maitsetud elemendid näitlemises.

Pärast näitlejat Vassili Lanovoid, kellel ma siin ei peatu, esines **Moskva Kremli Koorikapell**. Tema repertuaar oli mitmekesine. Folkloorses vaimus suurepärase aneeguga kanti ette Sviridovi teosed "Venemaa – meie kodumaa" ja "Sädistaja" tsüklist "Puškini pärg". Rahvalauludes mängisid suurt rolli ruumiefektid. Väga hästi tuli välja laul "Tasa heliseb kelluke väljal" suurepärase solisti Vladimir Albatjeviga.

Kuid eriti õnnestus kapellil vaimulik muusika. Tšesnokovi kaks palvet on kirjutatud nagu vabad imitatsioonid solisti ja koori vahel – solist on eeslaulja rollis, koor järgib teda. Laulja demonstreeris imelist stiilitunnet, esitades mõlemad palved ülevalt ja hingestatult; koor laulis nagu üks inimene.

Nikolai Aleksejev on ERSOt ka varem dirigeerinud. Vene muusikast mängis ta varem XX sajandi teoseid, seekord aga klassikalisemat kava – Glinka, Tšaikovski ja Rahmaninov. Glinka "Valss-fantaasia" tõlgendus oli väga originaalne. Aleksejev dirigeeris seda nukralt ja peenelt, isegi tragismi tundega. Kahtlemata oli see rohkem valss kui fantaasia: teos kõlas aeglasemalt kui tavaliselt mängitakse, ebaharilikult ühtlases tempos; kõiki allhääli oli kuulda nagu rahvalaulu.

Tuua meie juurde Tšaikovski ja Rahmaninov, kui nende teosed ei ole ideaalselt viimistletud, on viimasel ajal ohtlik, sest meil on niisugune dirigent nagu Anu Tali ja niisugune pianist nagu Age Juurikas. Kahjuks ei olnud Aleksejevi tõlgendused ideaalsed. Tšaikovski Viendas sümfoonias oli siiski vähe kontraste. Dirigent ei suutnud unustada introduktsiooni traagilisi kujundeid isegi teise osa ja valsi muretseteemade alguses. Teises osas muutis dirigent kohati rütmi, nagu kartes, et Vienda sümfoonia kolm valssi võivad kõlada üksluiselt. Seda heitsid ju kriitikud omal ajal Tšaikovskile ette.

Rahmaninovi Neljas klaverikontsert meeldis mulle veel vähem. See kanti ette küll temperamentselt ja vormi seisukohalt täpselt, kuid emotsionaalses plaanis pöördus dirigent alati tagasi ühe ja sama seisundi juurde. Solist Sergei Glavatskihh mängis efektselt, virtuoosselt ja tehniliselt hiilgavalt, kuid pealiskaudselt. Sama võib öelda Rimski-Korsakovi "Kimalase lennu" kohta, mille pianist esitas lisapalana.

Mark Rais

Kui 18. novembri kontserdil viibimü võrdleb kahte arvustust (vt I. Rannapi "Tallinna kontserdielu – november", lk 12), leiab ta neis olulisi erinevusi. Milline oli Teie mulje? Kirjutage sellest meile! – Toimetus.

EESTI RAHVUSMEESKOOR NEEME JÄRVI KÄE ALL AMEERIKAT TAASAVASTAMAS

II

(Algus eelmises Muusikalehes)

Kohtumised Põhja-Ameerika eestlastega Ants Sootsi juhtimisel/ juhatusel

Detroitist Canada poolele pääseb mitut moodi. Meie valisime tunneli, mis viib Detroiti jõe alt läbi Windsor linna. Ja jälle kerkis küsimus – mille poolest erineb Canada USA-st? Arvan, et kõik oleneb sellest, milliseid piirkondi võrrelda. Poliitilist kliimat ja majanduslikku arengut kõrvutades on teravmeelisetud, et kui USA aevastab, siis Canada saab nohu. Kuid eriti nohune Canada meie sealoleku ajal välja ei näinud, vastupidi – isegi tsipa reipam ja kodusem – pikkusemöödud mõistlikud (cm, m, km), mustanahalisi vähem (ei, ma pole rassist, üksnes võrdlen), eestlasi rohkem, iseäranis Torontos, kuhu jõudsimegi lõunaks 4tunnise kihutamise järel.

Ford Centre'i leidsime hõlpsasti üles. Siin ootasid meid pr Stella ja hr Johannes Pahapill, kes on Toronto Eesti Kunstide Keskuse juhtpersoonid (president ja asepresident) ja meie Toronto kontsertide ja kogu 2päevase külaskäigu, kaasa arvatud majutuse, peakorraldajad. Ford Centre'i toredas, hea akustikaga saalis oli kõik prooviks ja õhtuseks kontserdiksi valmis. Saali poolteist tuhat kohta hakkasid vähehaaval täituma juba tund aega enne kontserdi algust. Fuajees oli tunda mõnusat "eestiaegset" hõngu ja kuulda ilusat, puhast, veidi laulvat eesti keelt. Nii ühtlaselt eakat ja samas heatahtlikku publikut polnud RAM kohanud ammu. Koori häälestus oli hea, Ants Soots löögihoos.

Kui saali sisenes, küll väikesel hiline misega, Roman Toi abikaasaga, tundus kõik valmis olevat tõelise kunstiime sünniks. Vaheajal käisime vanameistrilt tervitamas. Ta ei püüdnudki varjata oma vaimustust kava ja esituse taseme, eriti Tormise "Pikse litaania" üle. Kontserdi lõpus hakkas Hans Mirka "Näarisokku" ootama ja saigi selle 2. lisapalana. Pärast kontserti tänasime Mirkat suure abi eest rendiautode hankimisel ja nii mõnegi ühise lõunasöögi eest kuidagi elegantselt tema kulul, olenemata sealjuures osavõtjate arvust.

Järgmine päev, 6. oktoober, oli

Dirigendina on Ants Soots "kuldse keskmise" stiili tõsine, rahulik, aga ülitäpne, partituuri austav esindaja. Tema juhatamise pilt on nii rahustav, et ka kõige keerulisemate/kiiremate fraaside jaoks jääb ruumi. Seda rohkem jääb lauljal ja kuulajal aega teost ennast nautida.

Tema pianissimod ei kao ära ja fortissimod ei jookse vokaalmuusika väravast välja.

Roman Toi

Meie Elu, 22.IX 1999

RAM-i sekretär Katrin Shein annab üle RAM-i CD maestro Roman Toile.

Koori erihääle tasakaal ning koostöö olid eeskujulikud, sisseastumised täpsed, hääleproduktioon sundimatu ja dünaamiline, amplituud hämmastav. Välistatud olid igasugused kõikumised ja vajumised. Seda vaatamata tõi talle, et seljataha oli jäänud tihe ning pingestav kontsert-tuur.

Vaba Eestlane, 14.IX 1999

Niagara päev ja õhtu Eesti Majas RAMi külaskäigule pühendatud pereõhtu ühes külaliste ettekannete, õhtusöögi ja vastastikuste kiidukõnede ning kingituste jagamisega. Jäi meeldiv mulje – ühed eestlased kõik.

New Yorki andis päev otsa sõita. Napilt pooltele RAMist oli see jällenägemine, suuremale osale esimene kohtumine ja elamus selle palju ülistatud ja ka kirjutud metropoliga. Nii või teisiti oli kohtumine erutav ja veel õhtutundidelgi löi city meid pahviks oma meeletu liiklusega. Siinsed autojuhid, eriti takso- ja bussijuhid on

suurmeistrid. Üldtuntud põhja-ameerikalik viisakus siin (mõtlen liiklust) ei toimi. New Yorgis ei anta teed (mõtlen sõiduteed), teed tuleb võtta. Sealjuures ei kuule ühtegi plekikolinat. Tõde on seegi, et kui sul oleks New Yorgi jaoks vaid üks päeva, nagu oli meil, ei tasu suuri plaane teha. Paaris kuulsas paigas jõuab ehk ära käia, ülejäänud aeg kulub mõnusale nügimisele liikluses.

Õhtuks kogunesime kontserdiksi Community Church'i juurde. Meie võõrustaja oli siin New Yorgi eesti naiskoor (esinaine Kadi Sarv), kelle dirigent on lätlane Andrejs Jansons (tundub, et kui dirigent ja lätlane, siis on nimi tõenäoliselt Jansons). Tema juhatus kava lõpus ka kolme laulu läti koorimuusika klassikast, mida sai RAMiga harjutada vaid enne kontserti. Muus osas oli kava koostatud samal põhimõttel kui Torontoski – alguses eesti klassika ja kaasaeg, teises pooles muusikat laiast maailmast. Istus paarisaajale kokkutulnud eestlasele vägagi: aplodeeriti püsti seistes ja nõuti lisapalu. Õhtu lõppes küllusliku õhtusöögiga (juua oli siiski ka) New Yorgi Eesti Majas.

Järgmine päev, 9. oktoober, oli täielikult sõidupäev: New York - Chicago, 1300 km. Bussijuhti vahetati poolel teel, sõiduautojuht pidas vastu lõpuni. Hoolimata lauskihutamistest lubatud ja lubamatu kiiruse piiril võtsid söögi- ja p...pausid aja ja karavan jõudis Chicagosse alles pärast südaööd. Elama paigutati meid motelli, city'st nii kaugele, et see jäi päevavalguses nägemata.

Kontserti Elmhursti Kolledžis aitas korraldada Chicago Eesti Maja aktiiv eesotsas Enno Toomsaluga. Kokku tuli ligemale saalitäis eestlasi ja ameeriklasi, sekka saksa ja hispaania keelt kõnelevaid kuulajaid. Jälle kord sai kinnitust tõdemus, et professionaalne meeskoorilaul on Põhja-Ameerikas haruldane nähtus ja äratav kuulajaskonnas suurt imetlust. Pärast kontserti veetsime Chicago piirkonna eestlastega ühiseid lõbusaid tunde.

11. oktoobri hommikul võtsime suuna Minneapolisile.

(Järgneb)

Inspiratsioon taevanähtustest

TÄIELIK PÄIKESEVARJUTUS JA TÄHESADU

Paar aastat tagasi külastas Jäned Muusikatähetorn-Planetaariumi tuntud loodusfilmide meister Rein Maran. Pidasime plaani teha üht eksperimenti: filmi sellest, kuidas tühjale noodipaberile sünnib uus teos. Käivitusid kaamerad, pendel (vajalik tööriist helioomingus) õõtsus nagu merelaine. Nii sündis otsus kirjutada teos täielikust päikesevarjutusest, seda enam, et osalisi varjutusi olen oma silmaga maast-madalast palju jälginud.

3 aastat tagasi sai Lauri Väinmaa endale tore da pianistist elukaaslase - Pireti. Miks mitte kirjutada see kontsert perekond Väinmaale ja sümfooniaorkestrile?! Erinevates paikades läheb üliharva päise päeva ajal kottpimedaks. Näiteks saab eestlane oma kodu seetõttu päeval tähti taevas näha alles 2126. aastal ja sedagi vaid Ida-Virumaal. Küll aga esineb see kuninglik nähtus maailma eri paigus 2-5 korda aastas. Pole siis imestada, miks vaatlejad varjutusele ise järele sõidavad. Käesoleva aasta Euroopa suure päikesevarjutuse päevaks ostsid jänkid juba eelmisel aastal terved mäed ja piirkonnad kogu Austria territooriumil ära.

Täieliku päikesevarjutuse ajal autorist pika säriaajaga võetud foto

Aasta tagasi alustasin teost „Täielik Päikesevarjutus“ klaverile 4 käele ja sümfooniaorkestrile. Kuid oma silm on kuningas. Lükkasin juba ettevõetud töö kaaned kokku ja jäin pikisilmi ootama käesoleva aasta 11. augustit. Pidin vaid otsustama, kuhu sõita: Türgi, Ungarisse, Saksamaale, Prantsusmaale või Inglismaale. Euroopa ei garanteeri meile selget taevast, ent Türgit ähvardas samal ajal turistidevastane terror. Tuli langetada otsus Ungari Balatoni järve kasuks. Võtsin loitsutrummid ja asusin astronoomidega teele. Selleks ajaks olid nii Nostradamuse kui ka muud „maailmalõpud“ enamalt jaolt juba toimunud, teaduslik ekspeditsioon kujunes suurepäraseks.

10. augusti õhtu Balatoni lähedal oli nukker - maailm kippus

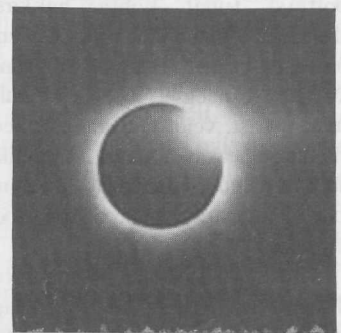
„lõppema“ sombuse ilma ja vihmaga. Haarasin šamaanitrummi ja teatasin Loojale: „Kui olen Sinu soovil klaverikontserti alustanud, siis luba see ka lõpetada!“ Terve öö pidin tegema tõsist vaimutööd selleks, et H₂O ei segaks vaatlust. Nii juhtuski. „Õõsel pesi äike maa korralikult puhtaks, hommikul kuivatati ära ja lõunaks serveerivad ungarlased Kõtce vaatlusbaasis meile lausa kandikul täisvarjutuse absoluutselt selges (seitsmendas) taevas.“ kommenteeris Tallinna astronoom Peep Kalv. Aga...

Vaatluspaigas vii-bis üks jaapanlane, neli soomlast, 98 eestlast ja üks soome-ugri krants. Helistati läbi kõik vaatlushuvilised: lootust varjutust näha oli vaid Ida-Rumeenias ja Bulgaarias. Taas tuli tund enne suursündmust kergitada trummi ja hajutada pilvi. Pisut enne varjutuse algust selgus, et pilves olid Inglismaa, Prantsusmaa, Saksamaa, Austria ja Ungari, välja arvatud Balatoni ümbrus, kus viibisime meie. Nädalaid hiljem selgus, et mõnel pool Euroopas ikkagi nähti unikaalset taevaetendust pikas ja kitsas, 100 km läbimõõduga täisvarjuvööndis.

Abivahenditeks olid peale trummide veel mõned teleskoobid, videokaamerad, pika säriaajaga fotoaparaadid, spetsiaalselt ostetud päikeseprillid ja filtrid.

Kaasasolev kohalik karjakrants oli katseloomaks; jälgisime, kuidas käitub koer päikesevarjutuse ajal.

Muutusi ümbritsevas looduses märkasime alles siis, kui Päike oli sirbikujuline. Tallinnas meenutas Päike sel ajal kummulikeeratud kuud. Eriti vääriliselt tähistas suursündmust kohalik Kõtce küla kukk häämingulise kiremisega. Värvid looduses vaheldusid seda kiiremini, mida kitsamaks kahanes päikesesirp. Taamal oleva looduse kontuurid muutusid selgemaiks, taevas hallikassiniseks, pilved oranžiks, hiljem roheliseks, lähiumbrus algselt kollaseks, siis oranžiks, edasi pruuniks, lõpuks sünkjasmustaks. Märnatav kiire pimenemine toimus sel ajal kui Päikese kohal sätendas nn briljantsõrmus. Päikesekroon oli aga hele ja võimas tänu Päikese suurele aktiivsusele. Seega süttisid aimult heledamad tähed. Eriti uhke oli Veenus, aga nähti ka Merkuuri ja Siiriust. Vapustavad olid mitteradiaalsed päikesekrooni kiired. Koer tõmbas end maadligi ega liigutanud sabagi. Mõned linnud hakkasid närviliselt siutsuma. Linnatuled süttisid iseenesest. Õhutemperatuur alanes kiiresti 6 kraadi võrra. Kogu müstikat serveeriti meile vaid kaheks minutiks. Sellega täitus paljude eluunustus, ka minu. Üks purilennuk üritas hetk pärast täielikku varjutust varjule järele kihutada. Asjatu, sest vaja oleks ülehelikiirust.

Briljantsõrmus

Veel kümme minutit ja nagu polekski midagi juhtunud. Kogu selles võrratus vaatamängus tuli tänusõnad loitsida loomulikult sõber Kuule. Seda tegi ka Päike ise. Ta justkui andis vasakust küljest lahkuvale Kuule õhumusi.

Samal õhtul Ungari veinikeldris tähistasime pidulikult õnnelikku viimast maailmalõppu.

ERANDLIK JA SEEJUURES TORE KLAVERIÕPIK

Suvel ilmus trükist pianisti Aino Merila koostatud klaveripalade kogumik lastele. 120-leheküljeline noodiraamat "Soome-ugri hõimustrid klaverile" on üks paljudest maailmas ilmunud ja ilmuvatest nn klaverikoolidest. Seegi õpik algab kõige esimestest klahvipuudutustest ja kulgeb järk-järgult raskema repertuaari suunas. Eesti klaveriõpetajate-õpilaste jaoks on kogumik aga õige mitmest aspektist vaadeldes ainulaadne. Neist erinevustest juttu tulebki.

Valdavalt eesti regi-, rahva- ja koorilaulude viise kasutav õpik on täiendatud liivi, soome, ungari ja veel paljude teadaolevate soome-ugri rahvaste laulude klaveriseadetega. Raamatus on ka Anti Marguste, Olev Sau ja mari helilooja Andrei Ešpai loomingut. Selline rangelt piiritletud temaatikaga kogumik on loomulikult erandlik ja avardab repertuaari valikuvõimalusi üsna vähekasutatud suundades.

Umbes kolmveerand raamatu materjalist on Aino Merila enda poolt seatud. Need tänapäevase helikeele sugemetega väga mitmekesised seaded olid mulle oma tasemega meeldiv üllatus. Leidlikud on ka kõige pisematele mõeldud paladele õpetajale esitamiseks antud lisanoodiread, mida saab kasvõi püsti seistes kaasa mängida (väheste nootidega, ei vaja teist klaverit). Saadete ja ka palade endi harmoonia ning arendusvõtted aitavad õpilasel harjuda meid ümbritseva helimaailmaga, mis oluliselt erineb varasemate üldtunnustatud õpikute omast. See on üks õpiku väärtusi,

ühtlasi seab ta raamatu kasutamisele ka piirangud. Ainult selle repertuaari põhjal jääks lapse areng ühekskülgseks.

Nagu A. Merila ühel oma kogumiku esitlusel on öelnud, polegi ta lähtunud kõikehaaravuse põhimõttest, pigem vajadusest teha kättesaadavaks traditsioonilisest erinevat ja eesti klaveriõpilasele siiski vajalikku repertuaari.

Siinkohal võibki tõdeda, et arhailise algmaterjali ühendamine nüüdisaegse helikeele võimalustega on andnud õnnestunud tulemuse.

Noodiraamatus on üsna palju sõnalist teksti. Regilaulude sõnad nootide all, eestikeelsed pala karakterit avavad tempomärgistused, huvitavad pealkirjad. Väärtuslikku teavet annavad ka soome-ugri asustusala ja Eesti-Liivi kihelkondade kaardid, rahvariiete värvifotod, nooditabelid.

Nooditrukise kohta on raamat harjumatu meeldiva kujunduse ja trükikvaliteediga, selgete noodimärkide ja pildivärvidega.

Kui klaverit õppiv arvutiajastu laps loeb pala pealkirja "Käskivimäng" ja selle tempomärgistust "Vaevalist tööd jäljendades", tekib tal hulk küsimusi. Hea, kui õpetaja oskab vastata, laps saab teada, kuidas pala mängida ja on ühtlasi ka ninapidi Eesti ajaloo sees.

Vähemalt klaveriõpilaste kaudu peaks see raamat ergutama õpilaste madalseisus olevat huvi oma maa ajaloo vastu. Ja ühtlasi õpetama klaverimängu läbiproovitud hoopis erineval moel.

Valdur Roots

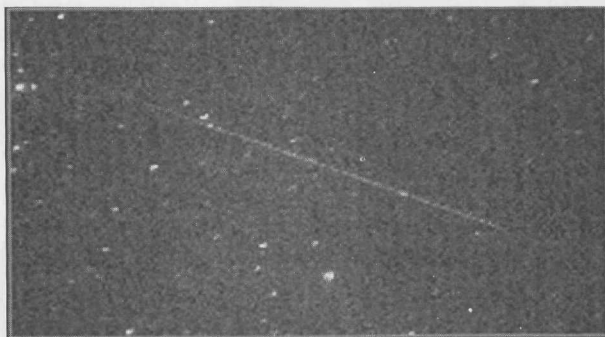
Kel on huvi niisuguse nähtuse vastu, tasuks juba nüüd tasapisi raha hankida, et sõita 2001. aasta 21. juunil Lõuna-Aafrikasse. Sünoptikutega peate ise kokkuleppele saama. Sellel ajal peaks Päikese aktiivsus olema võimsaim.

Igal juhul oli ammutatud inspiratsioon nimetatud teose loomiseks. Milliseks aga kujuneb teose muusikaline ülesehitus, saalikujundus, valgus ja muud atraktsioonid, jäägu esialgu autori enda teada. Pole mõtet ära sõnuda, seda enam et kui pole teada, milline on orkester ja ka dirigent. Küll aga olgu Lauri Väinmaa koos abikaasaga esimesed solistid. Seda enam, et tol kaunil suvepäeval ilutses meie valgusallikas Lõvi tähtkujus.

Lauri Väinmaa on selle tähtkujus õnnelik laps.

Loodus hoolitses selle eest, et taevast inspiratsiooni leidmiseks teise 2000. aastal valmis saama pidava loo jaoks – flöödikontserdiks Neeme Järvi tütrele Maarikale – polnud mul vaja kodunt kaugemale sõita. 18. oktoobri varahommikul pidi Eestis nähtav olema tähesadu, mille põhjustab Päikese ümber tiirleva komeedi Tempel-Tuttle'i järel lendavate meteoriitide läbimine planeedi Maa ümbrusest. Kuna need näivad tulevat Lõvi tähtkujus poolt, nimetatakse neid leoniidideks.

Juba varakult oli Jänedal kohal sadakond huvilist eesotsas Tartu Tähetorni meteoriitide uurijate Jaak ja Helle Jaanistega – eeldati, et siin on nähtavus parem, kuna ei sega linnatuled. Pilved aga segasid siiski. Nende eemalepeletamiseks tuli jällegi kasutada šamaanlike vahendeid – austraalia pärismaalaste pilli

Leoniidid

digderidood ja meie oma trummi. Kui tähesadu kell 4.11 algas, oli pilvi jäänud juba üsna väheks, kulminatsiooni ajal oli taevast päris selge, läks aga jälle pilve pärast tähesaju lõppu kella viie paiku. Loendasime umbes 200 – igatüel tuli arv pisut erisugune – välgatust, pisikestest Kuu suurusteni, mis löid mõneks sekundiks taeva päris valgeks.

Nüüd on mul inspiratsioon kontserdiks "Leoniidide tähesadu" olemas. Selge pole vaid see, millal seda paberile saan panna – kontserte on palju. Jänedal observatooriumis on neid selle avamisest saadik 22. juulil 1994 antud 500 ja 1999. aasta peale tuleb kokku 150. Aga küllap ma leian võimaluse asjaga lubatud ajaks maha saada.

Urmes Sisask

KUIDAS ME LÖBUTSESIME?

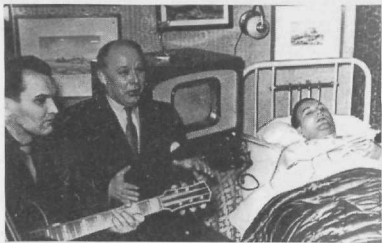
Algus ML N: 8/99, lk 20.

AJAKIRJANDUS

Kergemuusikaalane ajakirjandus oli 60-ndail aastail tänapäevases mõttes eksootiline. Kirjutati restoraniorkestrite ja isetegevuslaste ülevaatusdest, arutleti palju estraadimuusika üle, Uno Naissoo püüdis jazz'i eluõigust tõestada. Asjatundliku kriitikuna noomis Arne Oit. Parema sulega olid Horre Zeiger, Avo Tamme ja muidugi siiani vastu pidanud Valter Ojakäär.

KLAVERISAATJAD

Mööda Eestit ringi sõitnud lauljad esinesid sageli koos klaverisaatjaga. Legendaarsemad pianistid olid selles vallas virtuoosne Gennadi Podelski, artistlik Leo Tauts, Nils Peterson ja Hans Hindpere. Kui mõnes maakultuurimajas oli näiteks klaver pooltooni valesti häälestatud, ei tahtnud

Emil Laansoo ja Artur Rinne isetegevusliku kunstniku Paul Kammi juures Hiiumaal külas.

näiteks absoluutse kuulmisega **Artur Rinne** oma "Mets mühiseb" kõrvallhelistikus laulda. Nils Petersonil oli kaasas elektriorel, mida ta fantaasiarikkalt käsitses. Hans Hindpere jaoks lasti neil puhkudel tuua akordion. Leo Tauts oli üpris fenomenaalne, mängis kõik keerulised saatepartiid kas pooltooni kõrgemalt või madalamalt.

"KITARRISTID"

Estraadimuusikat hakkasid paljudes koolides ja kultuurimajades varjutama biitmuusikud ehk "kitarristid", nagu tollal öeldi. Meie mõistes oli tegu rockiga. Puhkpillid, kontrabass ja klaver olid esialgu tabuks. Selles suhtes pingutati muidugi üle, sest

ei omatud suuremat ülevaadet mujal maailma toimuvast. Tüüpkoosseisuks said kolm kitarri (üks oli bass) ja trummid.

Noori köitsid vähemmagusamad ja keerulisema ülesehitusega meloodiad ja harmooniad ning värvikam-agressiivsem rütm. Jazz'i peenekoelisust ei ületatud. Nii noomis tuntud jazzkitarrist Tiit Paulus oma kitarritiniavat naabripoissi. "Mis sa seal kolme duuri ansambli käid, tee parem jazz!" Mitmeid biitansambleid juhatasidki vanema põlvkonna jazzkitarristid. Üks neist oli laulja-kitarrist Vello Marken, keda kunagi kutsuti Mustamäe Elviseks.

Nagu iga hea asja juures, oli ka rocki sünni juures liigliha: puhtvälist, tantsupeokaklusi, mässumeelsust jm. Koolidirektorid olid hädas pikkade juustega; lõhuti telefoniautomaate, sest elektrikitarride valmistati ise. Gunnar Graps ostis õpetaja poolt antud juuksuriraha eest kommi, Jüri Vlassov soovitas aga pedagoogil oma lolli pea maha ajada. Kontserdisaale,

Uno Loop, Eri Klas, Hillar Kareva

tantsuõhtuid isegi restorane ja kohvikut Romantik vallutasid ansamblid Optimistid, Kristallid, Toomapojad jt. Koloriitsemad tegijad olid Jaak Joala, Gunnar Graps, Vello Salumets, Heiki

Tark, Heigo Mirka jpt. Kantrilikum ansambel Peoleo oli pisut vanamoelisem, ei kandnudki nailonsokke ega pikki juukseid. Võrratu bänd oli aga "kahtlase" poliitilise kuulsusega. Kuulsas Peoleos osalesid Henno Käo, Eino Mäelt, Lauri Nebel ja Taivo Linna.

VOKAALANSAMBLID

Ansambel Laine koos oma juhi Gennadi Podelskiga

Viiekümnendail õitselepuhkenud Eesti Raadio nais-ansambel, naistrio (Heli Läätse kaas-osalusel), meesansambel (sekstett, kus osalesid teiste hulgas Olev Oja, Heino Pedusaar, Teo Maiste) jt. olid lüürilised, õrnad ja rahulikud. Värske-maid tuuli tõi aastal 1960 loodud **ansambel Laine**, kes üllatas isegi kaheksahäälsete Eesti rahvaviisitöötlastega. Laine eesotsas olid algul Arved Haug, pikemalt Gennadi Podelski ja seitsmekümnendail juba Raivo Dikson. Vokaalgrupist käisid läbi näiteks Novella Hanson, Kaja Kõlar, Heidy Tamme, Anne Velli (hiljem ainult solistina) jt. Saateansambliks olid pikemaajaliselt ansamblijuht-saksofonist Ants Laas, klahvpillidel Enn Vain, trummidel Rudolf Mihhailov, kitarridel Vello Marken ja Robert Seilman ning bassil Ago Püve.

Kuuekümnendail oli Laine soliste palju, meelde jäävam neist oli tänini solistina laulev Vello Orumets, kelle nimi figureeris kontserdikuulutustel juba aastal 1960. Hiljem köitsid publikut seksikas Anne Velli, laulev trummimees Rudolf Mihhailov ja eriti vabalt publikuga suhtlev laulja-kitarrist Oleg Melnik.

Vokaalansamblikunsti kõrgeima tipuni jõudis jazzilik Collage, mis hakkas koos käima alates 1965. Kollektiivi juhtis Arne Vahuri, kes oli enne katsetanud omapäraste instrumentaalkoosseisudega. Koosseisus tegid teiste kõrval kaasa Lea Gabral, Katrin Mägi, Maire Eeliste, Anne Erm, Ole Valgna, Tauno Väbter jt. Collage esitas huvitavaid rahvaviisitöötusi.

Suure jälje jättis nüüdki populaarne meeskvartett, mis laulis aastatel 1960-1964. Ansambel kõlas värskele ja, imelik küll, isegi tänapäevasele. Lindistati ja esineti palju. Tuntud muusik-isiksuste keskmine vanus oli tollal kolmekümne ringis. Eri Klas kõigest mõni aasta üle kaheksümne, Arved Haug neljakümnendate piirima. Enamikus lauludes soleeris muidu kolmadat häält kandev bariton Uno Loop. Muide, tema esimesed raadiosse lindistatud Raimond Valgre laulud "Kadriorg" ja "Sinilind" kuuluvad aastasse 1960. Eri Klas laulis esimest tenorit oma maheda ja imehästi kokkusobiva tämbriga, esitamata kunagi soolot. Kalju Terasmaa laulis teist häält, olles siis veel soolo- ja ansamblilaulja karjääri alguses. Ta tunnustati raadiokuulajate poolt 1965. a. populaarseimaks meeslauljaks. Ja esines ta duetis mitme erineva lauljaga: "Sulle kõik nüüd ütlen", "Halloo kosmos, halloo maa", "Taas üksi jään." Bassi madalaid noote oli kuulda meeskvarteti neljanda liikme Arved Haugi suust, eriti armastatud laulus "Rohelised niidud."

Kõik kvartetiliikmed olid saanud hääleseadet. Arved Haug oli õppinud laulu erialal, koosseisus oli kaks dirigenti. Populaarseks said ka mitu Arved Haugi laulu: "Sepa jutustus", "Hõissa pulmad." Kvartetiliikmed mängisid vahel laulu ajal või vahemängu jooksul pilli: Uno Loop kitarril, Eri Klas löökriistu, Arved Haug saksofoni või kontrabassi ja Kalju Terasmaa löökpile. Muuseas on kvartetis vähem soolot laulnud Arved Haug lindistanud raadio fonoteeki kaks Raimond Valgre laulu: "Ma olen liig halb" ja "Ma võtan viina." Hiljem, kui kvartetist lahkusid Uno Loop ja Arved Haug, asendasid puuduvat lüli kitarrist-laulja Vello Marken ja saksofonistina tuntud laulumees Tiit Varts. Esineti ka triona: "Ei ma pole Saaremaa peal käind..."

RESTORANIMUUSIKAST

Kuigi praegu on menupaiku palju, on muusikaline pilt neis tunduvalt igavam. Enamikus restoranides, kohvikutes ja baarides mängib lindimuusika, vaid mõnes neis võib kohata kahe-, harvem kolmeliikmelist elava muusika ansamblit. Tõsi küll, mitmel pool - Amigos, Metropolis, Kõveras Kõrtsis jm - võib igal õhtul kuulata erinevaid esinejaid. Üheks väga põnevaks kohaks on muidugi jazzbaar Kõvera Kõrtsi keldris.

Kuuekümnendail oli pea igaõhtune elava muusika programm enamikus restoranidest, mõnes kohvikus ja isegi sööklas. Sel ajal domineerisid vokalistid ja viie-kuueliikmelised instrumentaalkoosseisud. Kuulsaim neist oli Tallinna Kaubamaja neljandal korrusel asunud restorani Kevad ansambel, mis tegutses 1960-1972 ja lindistas Eesti Raadios üle 60 instrumentaalpala ja laulu. Sellest koosseisust said tuule tiibadesse Els Himma, Lembit Saarsalu jt. Vahel tuli külla muusikakoolis õppiv Marju Kuut, kel olid kaasas ka pillipartiid. Staažikamad pillimehed olid Kevades Ahto Veerme ning laulja ja akordionist, hiljem trummarina tegutsenud Lembit Himma. Lähikäijaid oli palju: Harald Grünberg, Avo Joala, Rein Sammet, Elmo Lööve, Helmut Aniko jt. Muuseas mängis Lembit Saarsalu restorani-orkestris juba 16aastasena. Sama

Tiit Paulus

juulgustkiga sai hakkama kitarrikorüfee **Tiit Paulus**. Ametlikult oli aga neil puhkudel vormistatud tööle mõned eakamad pillimehed. Vormistamisega oli üldse naljakaid lugusid. Kõige rohkem said palka viiuldajad ja nii oli mõnigi pillimees paberite järgi

viiulikunstnik, kuigi tegelikult...

Kuuekümnendail nõuti restoranides esimestel tundidel salonglikku viulimuusikat. Jazzilik improviseerimine oli tabu, kuigi näiteks Kevade ruumes läks mõnikord suuremaks jämmimiseks, mis tõi ka pahandusi. Els Himma võis siiski inglise keeles jazzit laulda, kuigi ka see oli hilisematel aastatel tabu. Hotelli Tallinn (nüüd on renoveerimise järel selle nimetuse ette tulnud sõnad Mercure Grand) orkestris tegutses isegi kahe, hiljem kolme toruga ansambel. Teiste hulgas mängisid Tiit Varts, Uno Saviauk, Paul Reimets, Vello Marken, Aldo Meristo jt. Viie- ja kuuekümnendail oli mitmes väiksemas restoraniansambelis nii klaver kui ka akordion, näiteks Nordis ja alguses Kevades.

"Raskematel aegadel", kui saksofoni võrreldi pussnoaga, mängisid kõveratorumehed klarnetit, hiljem vähenes klarneti populaarsus. Kõige tüüpilisemaks restoraniansambli koosseisuks kujunes kuuekümnendail saksofon, kitarr, bass, löökriistad ja klaver. Kännu Kukes soleeris kaasakiskuvalt üksiku puhkpillimehena trompetist Uno Saviauk. Soositud olid ka salongimuusika koosseisud (2 viiulit, tšello, kontrabass ja klaver), kes mängisid "Valgetest roosidest" Straussi looni "Ilusal sinisel Doonaul". See-sugust rahulikumat muusikat võis kuulda kohvikutes Moskva (tegelikult juba 30. aastate ja Kultase-aegadest) ja ka restoranis Tallinn.

Salongimuusikutest väärivad meenutamist viiuldajad Jossif Šagal, Ilmar Pöder, Vladimir Sapožnin, pianistid Valdur Roots, Endel Annus jt. Restoranis Tallinn-Balti mängis Valgre-aegsem koosseis: Johannes Tarro akordionil, Tauno Tõnov viiulil, Semjon Ginsburg kontrabassil ja keegi klaverit.

Nüüd on õnneks Tallinna publi baaris George Brown ja Kultase-Moskva järeltulijas Metropolis elava muusika traditsioon taaselustunud.

ANDRES KLEMET

Materjali hankimise eest tänan Vello Markenit, Avo Joalat ja Ahto Veermet!

(Järgneb)

KALJO RAID ENDISELT AKTIIVNE

78aastaselt Kanada eesti muusikult Kaljo Raidilt ilmus 1999. a Erese kirjas-tuselt 3 pala tšellole ja klaverile. Kirjutas ta kaks lühemat orkestri-pala, soololaulu ja laulutsükli augustis toimunud kodu-koguduse konverentsile. Vahetanud küll kirikuid, tegutseb ta edasi koorijuhina, muusikaprogrammide koostajana ja vaimulikuna.

Eestis K. Raid 1999. a ei käinud, küll aga tegid seda tema kolm tüdart. Tervis on tal korras, kuigi kaks korda sattus haiglasse, sh ühe kerge autoavarii tulemusel.

See selgub K. Raidi poolt toimetusele saadetud kirjast, milles ta palub tervitada kõiki oma tuttavaid Eestis.

KANNEL ARMAS, KANNEL HIINAS

Esimese Eesti folklooriansambliina käis oktoobris Hiinas esinemas Võru kultuurimaja segarahvatantsurühm koos Kandle kapelliga. 20. novembri Võrumaa Teatajas andis sellest turneest ülevaate võrulaste grupi juht Peeter Laurson.

Külaskäik oli ajastatud Hiina Rahvavabariigi 50. aastapäevale. Sel puhul korraldati Hiinas Taevase Rahu väljakul suur sõjaväeparaad ja ilutulestik, mida ka kõigil televisioonikanalitel üle kanti ja mitme päeva jooksul korrati. Pekingis oli rahvast palju, kuna pidustusteks oli antud vaba nädal ja mitmelt poolt Hiinast oli selleks ajaks sõidetud pealinna, mis oli muudetud väga kauniks.

Peking ja teised suurlinnad olid väga euroopalikud, keskosas kõrvuti rikkus ja viletsus, äärelinnades poekesed ja töökojad igapäevase eluga. Hiinlased olid lahked ja

viisakad. Eesti folkloristidele öeldi, et vaevalt on maailmas turvalisemat suurlinna kui Peking.

Võrulased andsid kolmel kontserdil Pekingis, Nanjingis ja Ningbos läbilõike eesti rahvatantsust-laulust-muusikast, ka seltskonnatantsudest. Saalid oli suured, umbes 700kohalised ning kontsertide algul täis. Pealtvaatajate käitumine oli vaba. Kuigi osa neist kontserdi lõpuks lahkus, võeti külalisesinejaid Eestist tervikuna hästi vastu. Tänu ka sellele, et hiinakeelsetel kavalehtedel oli iga tantsu sisu lahti seletatud. Huvi pakkusid löötspill ja jauram, saal vakatas, kui mängis kannel. Kava juleti lõpetada "Kägaraga", mis eeldab publiku kaasatantsimist. Ning hiinlased tulid tantsima, pärast kontserti aga tänama. Enamikule neist oli see esimene kokkupuude Eestiga.

Mälestades Ofelia Tuisku

Sel aastal möödub 80 aastat muusikateadlase Ofelia Tuisu (1919-1981) sünnist. Ta oli vastuoluline figuur, kuid tema teened eesti muusika ees on nii suured, et nõuavad üksikasjalikumat analüüsi. Alustame biograafiast, mis on iseenesest märkimisväärne.

Ofelia Tuisk sündis eesti kommunistide peres, kes pärast EKP keelamist emigreerus Nõukogude Liitu. Seal aga hukkusid tema vanemad isikukultuse ajal. Ofelia Tuisk kui "rahvavaenlaste" tütar ei saanud pika aja jooksul lõpetada oma muusikalist haridust - ta lõpetas Moskva konservatooriumi alles 1952. aastal (1955. a eksternina ka aspirantuuri). Leningradi helilooja ja muusikateadlane Pavel Hmara. Ofelia Tuisu kursuse-kaaslane, rääkis mulle, et juba konservatooriumi ajal oli Tuisk autoriteedik mis ainult tänu oma vaiel-damatule talendile, vaid ka vanusele ja suurtele kogemustele. Tuisu diplomitöö konservatooriumis oli pühendatud Šostakoviči "Laulule metsadest" - tol ajal verivärskete teosele, selles valdkonnas oli ta esimene muusika-teadlane Eestis.

Juba Moskva perioodil ilmusid Ofelia Tuisul need jooned, mis lubasid tal jõuda esikohale eesti muusika-teaduses. Kuid

märkigem kõigepealt, et ta oli alati nõukogude võimu pooldaja. Ei saa öelda, et ta ei märganud puudusi ümbritsevas elus, pigem harva olen ma näinud ebaõigluse nii kirglikku süüdistajat. Kuid pärast isikukultuse perioodi lõppu, kui paljud süütu ohvrid olid rehabiliteeritud, tuli ta veendu-musele, et kogu kurja võib põhi-mõtteliselt parandada sotsialistliku korra raames. Dissidente kahtlustas ta elu lõpuni igasugustes pattudes. Eriti häiris teda nende positiivse programmi näiline puudumine. Selge, et niisu-guseid siiraid ja veendunud nõukogude entusiastide oli hädasasti vaja Hruštšovi ajal. Ning teistsugused ei saanudki siis esile kerkida.

Moskva konservatoorium andis Tuisule **soliidse teoreetilise baasi**. Assafjevi intonatsiooniteooria, millele ta toetus, oli tol ajal muusikanalüüsi viimane sõna. Tuisk arendas seda. Ta kirjutas sellel teemal monograafia¹, suures artiklis "Intonatsioonist ja intonatsiooni kaasaegsusest"² vaatas ta läbi intonatsiooniteooria seoses eesti muusika uute nähtustega. Loomulikult oli see teooria tihedalt seotud vene mõttelaadiga, kuid see oli globaalne teooria, mis tunnustas eri rahvaste muusika omavahelist mõju, võttis

kõigepealt arvesse muusikalise teksti puhtal kujul ja esitas sellele maailma tasemel nõudmisi. See oli tol ajal eesti muusikateaduse jaoks ülitähtis. Enne seda oli eesti muusikateadus suurel määral kirjeldav: pidi kõigepealt rääkima laiale maailmale eesti autorist ja alles siis analüüsima tema teost. Enamik muusikateadlasi enne Tuisku lähtus seejuures oma sümpaatiatest või antipaatiatest. Ka kasutati eesti autorite puhul klassika omast erinevaid mõõtmeid. Tuisk oli ka eesti muusika suur propageerija; kuid tema analüüsides on esikohal vormi-dünaamika ja selle side teoste sisuga nagu Assafjevilgi; teose hinnang sõltus kõigepealt helilooja meisterlikkusest, mitte tema biograafiast ja püüdlustest. Tuisu paremad struktuursed artiklid, nagu "Heino Elleri aosoolo konstrukt-sioon ja runoviisid"³ paistavad silma oma täpsuse ja analüüsi mitme-külgusega. Niisugused tööd näitavad, et eesti muusika ei vaja oma paremikus muusikateadlaste poolt mingit hinnalandust.

Oma veendumustelt oli Tuisk **avangardist**. Ta arvas, et muusikaline progress on alati seotud uute vahen-ditega ning oli valmis kaitsma isegi ebaõnnestunud teost - või niisugust, mis talle endale ei meeldinud, ja sageli õigustatult -, kui ta nägi seal uusi võtteid. Tema arvates "keelatud" vahendeid ei saanud olla põhi-mõtteliselt, teose õnnestumine või ebaõnnestumine sõltub ainult helilooja andest. Sellepärast kaitses ta mõnikord vahendeid iseenesest, mitte neid teoseid, mis tekitasid konkreetseid vaidlusi vahendite ümber. Ja vastupidi: teoseid, kus ei olnud midagi eksperimentaalset, vaatas ta alati kahtlusega, kuigi intuitsioon lubas tal tavaliselt hinnata neid õigesti.

Siiski oleksin ma väga rõõmus Teiega kohtuma, kui Te tulete Moskvasse. Helistage mu naisele Irina Antonovnale ja kui Teil on aega, külastage mind haiglasse. Aga võib-olla olen ma ise kodus.

Parimate soovi-dega,

D. Šostakovič

Mark Rais
(Järgneb)

Ma olen rõõmus ja õnnelik, kui sa lähed Moskvasse ja kohtu-daks. Helistage mu naisele Irina Antonovnale ja kui Teil on aega, külastage mind haiglasse. Aga võib-olla olen ma ise kodus.

Mark Rais

D. Šostakoviči kiri haiglast O. Tuisule 27.XI 1969 (lõpp)

Teated

UUT EESTIRAHVUSRAAMATUKOGU MUUSIKAFONDIS RAAMATUD

Hankalat muusikkinimet : ohjelutellu musiikin luettelonnissa ja tiedotoinnissa käytettävistä nimenmuodoista -2-, laajennettu ja korjattu painos – Helsinki, 1998, 108 lk.

Muusikakasvatuse minevik ja tänapäev: Riho Päts 100. sünniaastapäeva pühendatud rahvusvahelise konverentsi teesid / Tallinna Pedagoogikakooli. - 1999, 63 lk.

Moravske narodni pisne / s napevy do textu vradenyimi sebral a vydal Frantisek Susil. - 5., vydani. - Praha, 1998, 792 lk.

Päts, Riho. Oh seda endista eluda... : meenutusi möödunud aegadest. - Tallinn, 1999, 190 lk.

Riho Päts : personaalmestik. - Tallinn, 1999, 150 lk.

Vogel, Jaroslav Leos Janaček : a biography / by Jaroslav Vogel. - Praha, 1997, 439 lk.

NOODID

Dubra, Rihards. Paris angelicus : motetes jauktan korim. - Riga, 1998, 43, [1] lk Raik, Priit. Muusikin teorian ja säveltapailun perustasteen oppikirja. 1-3. - Prida, 1999, 95+88+121 lk.

HELISALVESTISED

Laserplaadid

Anderson, Marian. He's got the whole world in his hands : spirituals. - RCA Victor, 1994. Bach, Johann Sebastian. Die Kunst der Fuge BWV 1080 / performed by Grigory Sokolov, piano. - Paris, 1991.

Ballads. Ballads in blue / performed by many artists. - Munich, 1996-1999. Berlioz, Hector. Les nuits d'été, Op. 7 / performed by Vessalina Kasarova, mezzo-soprano, ORF-Symphonieorchester, conducted by Pinchas Steinberg. - [München], 1995.

Bernstein, Leonard. Tutti / performed by Columbia Symphony Orchestra, New York

Philharmonic, conducted by Leonard Bernstein. - 1993. Busoni, Ferruccio. Chaconne in D minor / performed by Evgeny Kissin, piano. - [München], 1998. Chopin, Frédéric. Sonate nr. 2, op. 35, b-moll (Funeral march) / performed by Grigory Sokolov, piano. - Paris, 1993. Chopin, Frédéric. Tutti. - EMI Classics, 1994. Cohen, Avishai, acoustic bass. Adama. - Los Angeles, 1998.

Complete national anthems: 1-6 / [performed by] Peter Breiner. - Munich, 1998.

Donizetti, Gaetano. Don Pasquale / performed by soloists, Chor des Bayerischen Rundfunks, Münchner Rundfunkorchester, conducted by Roberto Abbado. - [München], 1994.

Fauré, Gabriel. Works for cello / performed by Steven Isserlis, cello, Pascal Devoyon, piano. - BMG Music, 1995.

France : classic Gallic favourites from accordion, guitar and violin. - London, 1996.

Glass, Philip. Violinkonzert / performed by Gidon Kremer, violin, Wiener Philharmoniker, conducted by Christoph von Dohn. - Hamburg, 1993.

Hildegard von Bingen. O Jerusalem / performed by Sequentia, conducted by Benjamin Bagby, Barbara Thomton. - BMG Music, 1997.

Holiday for soul dance / performed by Sun Ra and his astro-infinity orchestra. - Evidence Music, 1991.

Homenja, Jüri [laul, kitarr]. Hommemnium. - 1999. Ka helikassetina.

Handel, Georg Friedrich. Serse, HWV 40 : opera in three acts / performed by soloists, The Hanover Band & Chorus, conducted by Nicholas McGegan. - London, 1998.

Iberia : passion and rhythm from Spain and Portugal / traditional. - London, 1998.

Ibrahim, Abdullah. Yarona. - Munich, 1995.

Ivanovs, Janis. Orchestral works vol.3 1939-1941 / performed by Latvian National Symphony Orchestra, Dzintars Women's Choir, conducted by Vassily Sinaisky. - 1998.

Jacques Bolognesi & Léo Petit (akordion, kitarr). - Paris, 1993.

Juubelialbum : Modern Fox : 15. tegevusaasta. - [Tallinn], 1999.

Kosmikud / [esitab ansambel] Üni. - 1999.

Kuld. Justamendi parimad laulud. - 1999. Ka helikassetina.

Musiques populaires Mexicaines / traditional. - Paris, 1998.

Los Van Van con Salsa Formell de Cuba. - Paris, 1993.

Meremehe süda / [esitavad] Mati Palm, solist, Eesti Piirivalve Orkester, Tehnikaülikooli Akadeemiline Meeskoor, dirigent Arvi Miido. - [Tallinn], 1999. Ka helikassetina.

Monteverdi, Claudio. Il ritorno d'Ulisse in patria / performed by soloists, Junge Kantorei, Concertus musicus Wien, conducted by Nikolaus Harnoncourt. - 1996.

Newton, Lauren (vokaal). - 1998.

North Africa & the Middle East : the warmth and excitement of arab & israeli folk songs / traditional. - London, 1996.

Oldfield, Mike. Guitars. - 1999.

Paganini, Niccolò. Violin concerto no.1 in E flat major / performed by Yehudi Menuhin, violin, orchestre Symphonique de Paris, conducted by Pierre Monteux. - EMI, 1996.

Penderecki, Krzysztof. Credo. - 1998.

Ravel, Maurice. Tutti. - EMI Classics, 1993.

Rodriguez, Silvio. El hombre extraño. - Paris, 1995.

Musiques et danses des plaines de Roumanie / traditional. - Paris, 1997.

Rossini, Gioacchino. L'Italiana in Algeri. Tutti. - 1996, 1994.

Russian orthodox vespers / performed by Russian Patriarchate Choir, director Anatoly Grindenko. - Paris, 1997.

Scarlatti, Alessandro. Maddalena : oratorio in due parti tre voci. - Paris, 1993.

Schnittke, Alfred. Piano quintet / performed by The Tale Quartet. - Djursholm, 1992.

Schubert, Franz. Symphonies 5 & 6 etc. / performed by Stockholm Sinfonietta, conducted by Neeme Järvi. - Djursholm, 1988.

Schubert, Franz. Tutti. - EMI Classics, 1994.

Sibelius, Jean. Historical Scenes I & II / Jean Sibelius ; performed by The Gothenburg Symphony Orchestra, conducted by Neeme Järvi. - Djursholm, 1985/86.

Sorunamatt : songs to text by Zacharias Topelius. - Espoo, 1999.

Stern, Isaac. Tutti. - 1994.

Suure surmaga läbi elu; [esitavad] Hendrik Sal-Saller & Smilers. - Tallinn, 1999.

Zanotti, Romano (kitarr). Concertino Napoletano, vol. 2 : anthologie de la chanson. - Paris, 1990.

The best of 20 years / performed by Chris Norman, vocal, Smokie, ensemble. - BMG, 1995.

To our Lady of Aglona / [performed by] Riga Chamber Choir Ave Sol, conducted by Imants Kokars. - 1999.

Tormis, Veljo. Litany to thunder / [performed by] Estonian Philharmonic Chamber Choir, conducted by Tõnu Kaljuste. - München, 1999. Tubin, Eduard. Symphony no. 1 in C minor / Eduard Tubin ; performed by Swedish Radio Symphony Orchestra, conducted by Neeme Järvi. - Djursholm, 1987.

Tubin, Eduard. Symphony no 2 ; Symphony no 5 / Eduard Tubin ; performed by Estonian National Symphony Orchestra, conducted by Arvo Volmer. - 1999.

Tuur, Erkki-Sven. Flux ; [performed by] David Geringas, violoncello, Radio-Symphonieorchester Wien, Dennis Russell Davies, conductor. - München, 1999.

Valen, Fartein. Complete piano music. - Djursholm, 1992.

Valge jänes / rahvalaulud; [esitab] folkansambel Meero. - Tallinn, 1999.

Viseur, Gracieusette. Paris sur valse. - Paris, 1993.

Wirén, Dag. Chamber music : vol. 2. - Djursholm, 1996.

Helikassetid

Eesti lahe 2000. - [Tallinn], 1999.

Naissoo, Uno. Viimne reliikvia; esitab Peeter Tooma, dirigent Eri Klas. - [Tallinn], 1999.

EESTI KONTSERDI KONTSERDID JAANUARIS

1.I kell 18 Estonia kontserdisaal – UUSAASTAKONTSERT. ERSO,

segakoor Latvija, tuntud välismaa solistid. Dirigent Arvo Volmer.

Beethoven. Sümfoonia nr 9. Otseülekanne ETVs.

5., 6.I kell 18 Vanemuise kontserdimajas (vt. Eesti tippmuusika... lk 2).

***

LASTE TALVISED MUUSIKAPÄEVAD

Estonia kontserdisaalis

4. - 9.I 2000

4.I kell 16 - JOONISTAME MUUSIKAT koos onu Raivoga. Muusikat teevad: Siiri Sisask, Rein Rannap, Lembit Saarsalu, Olav Ehala ja Andres Uibo. 10-le põnevamale tööle preemiad. Loosiõnn / TIIT REISID/ viib ühe võitjatest isaga ringreisile Ungarisse. Joonistavad kuni 12-aastased lapsed. NB! Värvipliaatsid kaasa.

6.I kell 16 - KOLMEKUNINGAPÄEVA PEREKONTSERT. Tallinna

Muusikakeskkooli Kammerkoor ja Jazz-trio.

8.I kell 12 - KONTSERT-ÄRAARVAMISMÄNG KOOLILASTELE

“NÄGU JA NIMI”. Musitseerivad: Heiki Mätlik, Tallinna Keelpillikvartett, Tiit Peterson, Janika Lentsius, klaveriduo Nata-Ly Sakkos ja Toivo Peäske,

Pirjo Levandi (sopran) jt. Kingitused kõigile äraarvamismängu võitjatele.

Loosiõnn /TAISTO REISID/ viib ühe võitjatest koos emaga reisile Prahasse.

9.I kell 12 - SUUR LASTE LAULUKONTSERT. Eesti TV ja Tallinna

Muusikakeskkooli lastekoored, Pirjo Levandi ja Maarja-Liis Ilus, Ivo Linna.

VANEMUISE KONTSERDIMAJAS

7.I kell 14 – Edgar Valteri “PINTSELSABADE JÕULUD” (Eesti Riiklik Nukuteater) ja TSIRKUSEKLOUNDI BIM JA BOM KOOS TIIGRI-KUTSUGA. Klounipaar Sem Fatkin ja Akseli Elias. Lapsed saavad kaasa lüüa.

8.I kell 14 - AARNE SALUVEERI LAULUSTUDIO. HIRVO SURVA ja ANSAMBEL DUUBEL 7.

9.I kell 14 – “BREMENI LINNA MOOSEKANDID” (Salong teater).

***

13.I kell 19 Estonia kontserdisaal - Estonia Seltsi heategevuskontsert 2000. KUNINGAS ARTHURI GALA. ERSO, RAM, Vello Jürna (tenor), Taimo Toomast (bariton), Mart Mikk (bass). Dirigent Vello Pähn.

15.I kell 19 Siimusti Kiigemetsa kool - LAUPÄEV LAHEDA LAULUGA.

EESTI POISTEKOR. Dirigent Venno Laul.

16.I kell 14 Jõhvi kultuurikeskus - ELU KOLM VÄRVII. SINNE:

PRELÜÜDID. Lauri Väinmaa (klaver).

18.I kell 19 Estonia kontserdisaali kammerlava - TALLINNA

SAKSOFOONIKVARTETT. Eesti ja Prantsuse saksofonimuusika.

9.I kell 19 Viljandi kultuurimaja, 20.I kell 18 Valga muusikakool -

WEEKEND GUITAR TRIO.

9.I kell 19 Niguliste kirik - Katrin Merilo (orel), Pirjo Levandi (sopran).

20.I kell 16 Pauluse kirik - J. S. BACH 250⁺, LAUTOMUUSIKA. HEIKI

MÄTLIK (kitarr).

20.I kell 18 Kuressaare muusikakool - Vahur Luhtsalu (tsello), Andres Paas

(klaver), Beethoven, Schumann, Bridge.

L. 22.I kell 19 Estonia kontserdisaali kammerlava, P. 23.I kell 16 Vanemuise

kontserdimaja - NORDIC TALENTS III. Duo Susanna Levenon

(metosopran), Bertt Wilhelmsson (klaver) - Rootsi.

23.I kell 14 Mäetaguse mõis - Kaia Urb, Heiki Mätlik.

23.I kell 16 Rakvere Kauri kool - HOFF CONSORT. Telemann, Bizet, Bart,

Yamada jt.

25.I kell 19 Estonia kontserdisaali kammerlava - ELU KOLM VÄRVI.

Klaveriõhtu valguskujundusega. Lauri Väinmaa (klaver), Mozart,

Beethoven, Schumann, Debussy.

26.I kell 18 Narva linnus - KUULSAID TŠELOSONAATE. Aare

Tammesalu, Lea Leiten.

28.I kell 16 Haapsalu muusikakool - Age Juurikas (klaver).

N 27.I kell 19 Estonia kontserdisaal – ERSO, Ivari Ilja (klaver). Dirigent

Arvo Volmer. Tšaikovski, Tubin.

***

XI TALLINNA BAROKKMUUSIKA FESTIVAL

29.I - 6.II

Kunstiline juht Andres Mustonen

29.I kell 19 Estonia Kontserdisaal, 30.I kell 19 Vanemuise Kontserdimaja -

THE KING'S SINGERS. Inglise ja hispaania madrigalid, 20. sajandi

popmuusika seaded.

30.I kell 16 Väravatom - NEEME PUNDER (plokkfööti), PEKKA

VAPAVUORI (klavikord), J. S. Bach.

AASTALÕPP KLASSIKARAADIOS

...töötab tulla tõeliselt milleeniumi-vahetuse meelne ja kirju. Lisanduvad ju tavapärasele programmile mõõduvat aastat kokkuvõtavad saated ja saatemängud.

Kõigepealt saadetest, mis toimuvad detsembris:

- 19. detsembril on Euroraadio Jõulumuusika päev. Otseülekannetega Viinist. Soomest, Prahast, Norrast, Horvaatiast, Saksamaalt ja mujaltki.

- 25. detsembril kell 20.30 on otseülekanne Metropolitan Opera'st, kus tuleb ettekandele W. A. Mozarti ooper "Figaro pulm".

- Klassikaraadio kutsub oma kuulajaid osa võtma mängust "Sajandi muusik" - kelle hääl, teos või esitus jääb kestma aegade lõpuni. Arvamusi ootame Klassikaraadiosse hiljemalt 23. detsembriks aadressil: Gonsiori 21, Tallinn 15020 või elektronposti teel klassika@er.ee. Kõigi osavõtjate vahel loositakse välja hulganisti plaate ja kassette. Kõik arvamused on oodatud! Kokkuvõtte ja plaatide loosimine on 30. detsembril saates "Aastalõpu mäng". Kuulajate lemmikmuusika kõlab eetris nii 31. detsembril kui ka 1. jaanuaril.

- Terve jõulukuu on laupäevaõhtuti advendisaaide "Aeg antud oodata", autor Ene Pilliroog.

- Kokkuvõttesaade "Aasta ring" eesti muusikataeva tähtsimate töödest-tegemistest on eetris 31. detsembril.

Uue aasta esimene päev sisaldab endas mitmeid põnevaid saateid:

FESTIVALID VIINIS

Festival-Management Wien saatis MLI toimetusele põhjaliku ingliskeelse ülevaate Viinis aastal 2000 toimuva kahe festivali kohta: OsterKlang Wien 2000 ja Klang Bogen Wien 2000.

Esimese - lihavõttefestival - toimub 14.-24. aprillini ja kujutab endast kuulsate orkestrite (Viini, Londoni filharmoonia jt.) samuti Viini Poistekoori kontserti. Suure osa moodustab Bachi muusika - põhiliselt mitmete Bachi nime kandvate organisatsioonide poolt. Teine on juulist algav ja mitu kuud kestev festival, mille käigus samu kavu esitatakse korduvalt. Beethoveni, Schuberti jt süvamuusika klassikute kõrval on kavas ka kergemat laadi muusika (Joh. Strauss, Piazzolla jmt). Mõlemal festivalil dirigeerivad ka mitmed maailma kuulsaimad nimed.

Täpne, suvemuusika osas teatud ulatuses esialgne kava on olemas MLI toimetuses, samuti koordinaadid lähema informatsiooni saamiseks, piletite tellimiseks jne.

- Viderunt omnes - EBU (Euroopa Ringhäälingute Liidu) raadiote muusikajuhid kavandavad aastatuhande vahetuseks spetsiaalse muusikaprogrammi, mis sisaldab uusi rahvusraadiote poolt tellitud 5minutilisi helitöid 12. sajandi *Ars nova* helilooja Perotinususe teemal. Maailma nimekate heliloojate Jukka Tiensuu, Klaas de Vries, Pawel Szymanski, Pär Lindgreni jt kõrval esindab Eestit Klassikaraadio toimetuse valikul Tõnu Kõrvits teosega "The Days of Glory". Igale teosele eelneb lapse poolt rahvuskeeles loetud uusaastatervitus.

- Keskpäeval on Uusaastakontsert Viinist.
- Pärastlõunal on traditsiooniline ülekanne Estonia Talveaiast, kus toimub Näärimuusika kontsert. Antakse välja ka Aasta Muusiku preemia.

Tavapärase sarisaadete kõrvale on tekkinud uus saatesari "Kooli muusika". See on probleemsaaide muusika õpetamisest ja õpetusest. Kõik, kes tahaksid saates osaleda või oma arvamust avaldada - kirjutage meile!

Klassikaraadiot saab kuulata sagedusel 106 MHz (Tallinn), 103.0 MHz (Tartu), 107.3 MHz (Pärnu), 106.3 MHz (Haapsalu), 70.3 MHz (Ida-Virumaa), 107.6 MHz (Kesk-Eesti), 70.58 MHz (Lõuna-Eesti), 107.8 MHz (Hiiumaa ja Saaremaa), samuti interneti vahendusel: <http://www.er.ee/klassik>.

Klassikaraadio soovib oma heatahtlikele kuulajatele ning Muusikalehe lugejatele kaunist jõuluaega ning imelist aastavahetust!

Marge-Ly Rookäär

2. RAHVUSVAHELINE ADILIA ALIEVA KLAVERIKONKURSS

...toimub 15.-19. juunini 2000 Prantsusmaal Gaillardis Rhone'i Alpides. Võisteldakse kahes kategoorias: 1. jaanuarist 1960 1. jaanuarini 1979 sündinud elukutselised ja 1. jaanuarist 1979 1. jaanuarini 1987 sündinud noored. Registreerimine 31. jaanuarini 2000. Saata registreerimiskaart, dokumente, kassett enda sissemängitud Bachi, Beethoveni, Chopini jt teostega (nõudmised professionaalidele ja noortele mõnevõrra erinevad, mõlemal prelüüd ja fuuga Bachi "Hästitempereeritud klaverile". Osavõtumaks professionaalidele 600, noortele 300 Prantsuse franki. 1.-4. auhind professionaalidele 3000-20 000, noortele 2000-10 000 franki. Võitjatele kindlustatakse esinemised ja CD-dele lindistamised Lääne-Euroopa riikides.

Konkursi reglement prantsuse ja inglise keeles koos registreerimiskaardi ning kontaktandmete ja muu lisainformatsiooniga Muusikalehe toimetuses.

Veste

KULTUURI 240 MILJONI DOLLARI OMANIKELE

Postimehe uus nädalalõpuleht, mis asendab Kultuuri ja Extrat, teatab kohe esilehokijale, kellele ta on mõeldud - 400 miljoni dollari meestele. Ja edasi, et on täiesti küberilmas - nimigi saadud arvutiekraanilt. Saame teada, et progress ei pidurdu, et "tulemas on teine, kolmas ja neljas leitud laine". Et tähtis pole enam ei papa pärandus ega kinnisvara, vaid "võitjad on need, kelle hallollus kõige ebatavalisemaid sädemeid lööb". Ja need on ikka noored vihased mehed.

Tavaline jutt pidurdamatust progressist, nagu seda on viimastel aastasadel aetud. Ainult atribuutika on verivärske. Selline, mida noore mehena jutlustas infoühiskonna peaideoloog A. Toffler, kes nüüd on muutunud palju pessimistlikumaks. Kuid Postimehe noorus ei paista seda teadvat. Nagu sedagi, et nende tulevikuvision jääb tunduvalt alla geeniuseneride omast, kes lubavad luua uue inimese. Ei, mitte senisest arukama ja õiglasema ühiskonna struktuuri muutmise teel, nagu tahtis Karl Marx. Vaid geenikoodi muutmise abil valmis vorpida sellise inimese, kes elaks ja lõbutseks mõnusalat ka niisugustes bensiniaurudes ja sellise elutempoga, millele praegune inimene ei pea vastu.

Tavalisi inimesi on aga ikka rohkem kui geeniusi. Mis saab looseritest? Nemad muutuksid luuseriteks, kellele ei jätku ei tööd ega elatusvahendeid. Kasvaks rikkaid ja vaeseid eraldav müür, kultuurist kaoks humanism. Aga need teemad pole, nagu saame teada Tuiksoone esimesest numbrist, "tänapäeva ühiskonna jaoks olulised".

Ja selle üle "imestamiseks ei ole kellelgi lihtsalt aega". Samuti ka järelemõtlemiseks, kas see on ikka progress.

T. Luunja

Muusikaleht

Peatoimetaja Mart Vainu. Väljaandja MTÜ Muusikaleht. Telefon 6 485 474, faks 6 485 468, e-mail mv@netexpress.ee. Kirjad: Narva mnt 40, Tallinn 10150. Honorari saab kätte igal neljapäeval kella 9-14 Narva mnt 40 (Pedagoogikaülikooli vastas), IV korrus vasakule trepist üles. Või lasta kanda pangaarvele. Postiga honorare välja ei saadeta.